

ΝΟΜΙΚΑ ΕΘΙΜΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΑΝΔΡΟΥ*

ΗΤΟΙ

ΤΟΠΙΚΑΙ ΕΝ ΑΝΔΡΩ ΣΥΝΗΘΕΙΑΙ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΜΒΑ-
ΣΕΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΕΚΜΙΣΘΩΣΕΩΝ ΚΑΙ

ΥΠΟ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

Τὴν 22 Μαρτίου 1833 ἐπέτῃς Δικαιοσύνης Γραμματεὺς τῆς Ἐπι-
κρατείας Χριστόβουλος Κλωνάρης ἀπετύθησε πρὸς τοὺς ἐπαρχιακοὺς εἰρη-
νοδίκας καὶ δημογέροντας τῆς Ἐπικρατείας τὴν ἑξῆς ἐγκύκλιον διαταγὴν:

Ἄριθ. 330

Ἡ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

**Πρὸς τοὺς Ἐπαρχιακοὺς Εἰρηνοδίκας καὶ Δημογέροντας τῆς
Ἐπικρατείας.**

Μία τῶν πρωτίστων φροντίδων τῆς Α. Μ. εἶναι καὶ ἡ σύνταξις κω-
δίκων, τῶν ὁποίων ἡ ἄλλειψις εἶχεν ἀφῆσαι μέχρι τοῦδε ἀξίῳ τὴν
τύχην τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς τιμῆς, καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς ἐκείστου
τοῦ ποινικοῦ κώδικος ἡ σύνταξις ἔνδον φέρει τόσας δυσκολίας, ὅσας ἡ τοῦ
πολιτικοῦ.

Διὰ τὰ συντεθῆ πολιτικὸς κώδικε σύμφωνας μὲ τὴν δικαιοσύνην, μὲ
τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τοῦ ἔθνους, καὶ μὲ τὰς χρεῖας τοῦ λαοῦ, εἶναι ἀ-
νάγκη νὰ συμβουλευθῇ προηγουμένως ἡ Κυβέρνησις τὰς τοπικὰς συνη-
θείας, ὅσαι μέχρι τοῦδε ἐπεκράτησαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἐπικρατείας.

Δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν εἵνευαν τὰ ἐφεξῆς ἐρωτήματα, εἰς τὰ ὅποια
ἡ Γραμματεία ἐπιθυμεῖ νὰ λάβῃ ὅσον ἐξ ὀφθαλμοῦ ἀκριβεῖς πληροφορίες
πέμπει δὲ πρὸς ὑμᾶς ἱκανὰ ἀντίτυπα, διὰ νὰ τὰ κοινοποιήσῃτε πρὸς
τοὺς εἰδημονεστέρους ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα τῆς ἐπαρχίας σας.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 22 Μαρτίου 1833.

Ὁ ἐπί τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας

(Τ. Σ.)

Χ. Κλωνάρης

*) Δημοσιεύω τὴν ἀνωτέρω μελέτην ἔχον ὑπ' ὄψιν μου τὴν ἐργασίαν ἧτις
γίνεται ἀλλοθὸς σχετικῶς μὲ τὴν ἐθνολογικὴν ἐξερεύνησιν τοῦ δικαίου καὶ τῆς
Κοινωνίας. Τὸ περιοδικὸν π. χ. Zeitschrift für vergleichende Rechtswis-
senschaft (einschliesslich der technologischen Rechts—und Gesellschafts
forschung) ἐξέδωκεν ἐσχάτως ὀγκώδες ἔργον (500 σελ.) Sitte und Recht in
Nordafrika ὑπὸ Ὑbach καὶ Rackow 1923 ἐπὶ τῇ βάσει πληροφοριῶν Ἰθα-
γενῶν, αἰχμαλώτων εἰς τὰ γερμανικὰ στρατόπεδα. αἱ ὁποῖαι κατατάχθησαν
συστηματικῶς κατόπιν. Πρόκειται καὶ συνέχεια σχετικῶν ἐκδόσεων διὰ τὴν Ἀ-
σίαν καὶ Αὐστραλίαν. (Τὸ ἀνω βιβλίον μοι ἐδάνεισον εὐγενῶς ὁ καθηγητὴς π.
Δ. Παπαούλιας). Δ. Κ.

Ζ Η Τ Η Μ Α Τ Α

ΠΕΡΙ ΤΟΠΙΚΩΝ ΣΥΝΗΘΕΙΩΝ

ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ζήτημα 1.

Ὁ νόμος θέλει, δταν ἀποθάνῃ τις ἐδιάθετος (χωρὶς διαθήκην), νὰ τὸν κληρονομοῦν τὰ παιδιά του, λαμβάνοντα ἴσον μερίδιον ἢ ἀνεξαίρετως καὶ ἀρσενικά καὶ θηλυκά, καὶ μεγαλύτερα καὶ μικρότερα.

Τί θέλει ἡ συνήθεια τοῦ τόπου σας; Ἐάν δὲν ὑπάρχῃ διαθήκη, πῶς κληρονομοῦν τὰ ἀδελφία κατ' αὐτήν; Λαμβάνουν ἴσον μερίδιον ἀρσενικά καὶ θηλυκά, ἢ ἐκείνα μὲν κληρονομοῦν περισσότερον, τὰ δὲ θηλυκά ὀλιγώτερον;

Ἐκτὸς τούτου μήπως ὑπάρχῃ εἰς τὸν τόπον σας συνήθεια, οἱ μεγαλύτεροι, ἤγουν οἱ προγενέστεροι ἀδελφοὶ νὰ λαμβάνουν περισσότερον μερίδιον κληρονομικῶν ἀπὸ τοὺς ἄλλους; ἢ τὸ ἀνάπαλιν, οἱ μικρότεροι ἔχουν τοῦτο τὸ δικαίωμα; ἢ ὅλα τὰ ἀδελφία χωρὶς διακρίσιν ἡλικίας κληρονομοῦν ἴσον μερίδιον;

Ζήτημα 2.

Ὁ νόμος θέλει, ὅτι οἱ γονεῖς, ἂν ἔχουν ἕνα ἕως τέσσαρα τέκνα, χρεωστοῦν νὰ τὰ ἀφήσουν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν διαθήκην τῶν κληρονομίαν τοῦλάχιστον τὸ τρίτον τῆς περιουσίας των, εἰ δὲ ἔχουν περισσότερα ἀπὸ τέσσαρα παιδιά, νὰ τὰ ἀφίνουν τοῦλάχιστον τὸ ἕμισυ τῆς περιουσίας.

Πῶς εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ τόπου σας; συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον, ἢ δίδει εἰς τοὺς γονεῖς τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ μεταθέτουν, ἂν θέλουν, ὅλην τὴν περιουσίαν των εἰς ἄλλους συγγενεῖς μικρονοτέρους, ἢ καὶ ξένους, ἢ χρεωστοῦν ν' ἀφήσουν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὰ τέκνα των ὅλην τὴν περιουσίαν των, ἢ μέρος αὐτῆς, καὶ πόσον;

Ζήτημα 3.

Κατὰ τὸν νόμον, ἂν ἀποθάνῃ τις ἐδιάθετος, τὸν κληρονομοῦν οἱ κατιόντες συγγενεῖς, ἤγουν τὰ παιδιά, ἀγγόνια κτλ. Ἐάν δὲν ἔχῃ κατιόντας, τὸν κληρονομοῦν οἱ ἀνιόντες, ἤγουν γονεῖς, πάπποι ἢ μάμμαι κτλ. Ἐάν δὲν ἔχῃ οὔτε ἀνιόντας, τότε τὸν κληρονομοῦν οἱ πλάγιοι συγγενεῖς, ἤγουν ἀδελφοί, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν. Ὅταν τέλος δὲν ἔχῃ κανένα συγγενῆ, τὸν κληρονομεῖ ἡ ἐπικρατεία.

Ἡ τοπικὴ σας συνήθεια ἐφύλαξεν ἀρά γε τὴν τάξιν ταύτην τοῦ νόμου, ἢ τὴν ἀλλάξε πολὺ ἢ ὀλίγον, καὶ κατὰ τί;

Ζήτημα 4.

Κατὰ τὸν γραπτὸν νόμον, ἂν τὸ ἀνδρόγυον ᾖ ἄτεκνον, καὶ ἀποθάνῃ ὁ εἰς τῶν συζύγων ἐδιάθετος, τὸν κληρονομοῦν οἱ νόμιμοι συγγενεῖς του κατὰ τὴν τάξιν τοῦ 3 ζητήματος, ὅχι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος.

Ἡ συνθήκη τοῦ τόπου σας ἐφύλαξε τὴν διατάξιν ταύτην, ἢ τὴν μετέβαλεν, ἢ γοῦν ἂν ἀποθάνῃ ἢ γυναίκα ἄτεκνος, ποίος κληρονομεῖ τὴν προικὰ τῆς, ἢ τὴν περιουσίαν τῆς; οἱ συγγενεῖς, ὁ ἐπιζῶν ἄνδρας τῆς, ἢ ἄλλο πρόσωπον; καὶ πάλιν ἂν ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας ἄτεκνος, καὶ ζῇ ἢ γυναίκα τοῦ, ποίος τὸν κληρονομεῖ;

Ζήτημα 5.

Ὁ νόμος θέλει, δι' ἑλα τὰ παιδία νὰ κληρονομοῦν καὶ τοὺς δύο γονεῖς, λαμβάνον ἕκαστον τὴν ἀνάλογον μερίδιόν του ἀπὸ τὴν περιουσίαν καὶ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου τῶν γονέων.

Ἡ τοπικὴ σας συνθήκη συμφωνεῖ μὲ τὸν νόμον, ἢ διατάσσει, τινὰ μὲν τῶν παιδίων νὰ κληρονομοῦν τὸν ἕνα τῶν γονέων, τὰ δὲ ἄλλα ἄλλον; παραδείγματος χάριν τὰ μὲν ἀρσενικά τὸν πατέρα, τὰ δὲ θηλυκὰ τὴν μητέρα;

ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΣ

Ζήτημα 6.

Κατὰ τὸν γραπτὸν νόμον, ἢ ὑπανδρευθεῖσα γυνὴ καὶ λαβοῦσα τὴν προικὰ τῆς δύναται, ἂν θέλῃ, νὰ καταβάλῃ μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων τῆς τὴν προικὰ ταύτην εἰς τὴν κοινὴν συνεισφοράν τῆς κληρονομίας, καὶ νὰ μοιράσῃ ἐξ ἴσου μὲ τὰ λοιπὰ ἀδελφία τὴν κληρονομίαν ταύτην.

Πῶς εἶναι ἡ συνθήκη τοῦ τόπου σας; συγχωρεῖ καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ὑπανδρευθεῖσαν θυγατέρα νὰ συνεισφέρῃ τὴν προικὰ τῆς εἰς τὴν κληρονομίαν, καὶ νὰ μοιράσῃ ἐξ ἴσου μὲ τὰ ἀδελφία τῆς; ἢ τὴν ὑποχρεώνει νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς μόνην τὴν προικὰ τῆς; ἢ ἔχει ἄλλην περὶ τούτου διάταξιν;

Ζήτημα 7.

Ἄν ἡ θυγάτηρ ὑπανδρευθῇ μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων τῆς, λαμβάνει, κατὰ τὸν γραπτὸν νόμον, τὸ μερίδιον τῆς κληρονομίας τῆς, καὶ οἱ ἀδελφοὶ δὲν δύνανται νὰ τὴν πρεκίσουν, διδόντες τῆς ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ μερίδιον τοῦτο.

Ἡ τοπικὴ σας συνθήκη τί διατάσσει; Ἄν οἱ γονεῖς ἀποθάνουν καὶ ἀφήσουν θυγατέρα ἀνῦπανδρον, δίδει ἢ συνθήκη εἰς τοὺς ἀδελφοὺς τὸ δικαίωμα νὰ προικίζουν, ὡς οἱ γονεῖς, τὰς ἀδελφάς των; ἢ μοιράζονται αὐταὶ μὲ ἐκείνους ὡς κληρονόμοι, κατὰ τὸν γραπτὸν νόμον; ἢ φυλάττει ἄλλην καμμίαν τάξιν, καὶ ποίαν;

Ζήτημα 8.

Ὁ γραπτὸς νόμος θεωρεῖ τὴν προικὰ ὡς κτῆμα σχεδὸν ἀναφαίρετον τῆς κοινότητος τοῦ γάμου μὲ ἄλλους λόγους ἢ προῖξ δὲν ἀνήκει, συνεστῶτος τοῦ γάμου, εἰς μόνην τὴν γυναίκα, ἀλλ' εἶναι κοινὴ καὶ δι' αὐτὴν καὶ διὰ τὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τὰ ἐκ τοῦ γάμου γεννώμενα παιδία. Ὁ

ἄνδρας ἔχει μὲν τὴν διαχείρισιν τῆς προικῆς, καὶ τὴν ἐπιστάτην· ἀλλ' οὕτε αὐτὸς, οὕτε ἡ γυναίκα, ἔχει τὴν τιμὴν εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον. Ἐν δόναται ἐν τὴν ἐκποίησιν, ἢ τοῦ ἐν τὴν πωλήσῃ ἢ ἐν τὴν χάρισιν.

Τὴν διατάσσεται ἡ τοπικὴ σας συνθήματα θεωρεῖ τὴν προικὰ ὡς κτήμα ἀνεκποίητον, ἢ συγχωρεῖ τὴν γυναίκα, ἢ τὴν ἔφερον, ἢ τὸν ἄνδρα· ἔστι τὴν δικαίαν, ἐν τὴν ἐκποίησιν. Καὶ ἐν συγχωρῇ τοῦτο, εἶνος θέλησας τοῦ ἄνδρος ἢ τῆς γυναίκα· ἀπαίτεται διὰ τὴν ἐκποίησιν, ἢ χραιδίζετα· ἢ κοινὴ συγκατάθεσις καὶ τῶν δύο, καὶ τέλος φθάνει ἕκαστος ἐν τὴν θελήσῃ, τὸ ἀνδρόγονον ἢ ἐν τὴν συζύγων, καὶ γίνεται χωρὶς ἄλληλῃ ἐξέτασιν ἢ ἐκποίησιν τῆς προικῆς, ἢ συγχωρεῖται μόνον δι' ἀνάγκας τοῦ γάμου ἰσχυρῶς, καὶ ποίας.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ἄν ὑπάρχουν εἰς τὸν τόπον σας καὶ ἄλλαι συνθήματα ἔκτος τῶν περιεχομένων εἰς τὰ ἐνωτέρω ὀκτώ ζητήματα, θέλετε τὰς σημειώσαι λεπτομερῶς καὶ ἀκριβῶς, καὶ θέλετε τὰς σταλεῖ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματεῖαν τῆς Ἐπικρατείας.

Εἰς τὴν σύνταξιν τῶν τοπικῶν σας συνθημάτων, θέλετε παραλάβαι καὶ συμβουλευθῆ τοὺς προκριωτέρους καὶ τοὺς εἰδημονεστέρους ἄνδρας τῆς ἐπαρχίας σας διὰ πληρεστέραν τελειότητα καὶ ἀκριβείαν τοῦ ἔργου.

Εἰς ἐκάστην συνθήματι θέλετε σημειώσαι μὲ προσοχὴν τὰ ἑξῆς δύο·
1ον Ἄπο πόσον κειρὸν ἐπικρατεῖ ἡ συνθήματα εἰς τὸν τόπον σας.
2ον Εἰς πόσον τόπον ἐκτείνεται· εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν (νήσον) σας, εἰς μίαν μόνην κοινότητα, ἢ μίαν μόνην χώραν ἢ χωρίον.

Ἄν αἱ συνθήματα τοῦ τόπου σας εἶναι γραπτά, θέλετε σταλεῖ τακτικῶν καὶ ἀκριβῆς ἀντίγραφον αὐτῶν.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑΣ ΑΝΔΡΟΥ

Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἡ Ἐπαρχιακὴ Δημογεροντία Ἄνδρου ἀπήνησεν τῇ 2 ματου 1833 ὡς ἑξῆς:

Σημειώσας τῶν τοπικῶν συνθημάτων τῆς Νήσου Ἄνδρου, συνταχθεῖσα κατὰ τὴν ὑπ' Ἄρ. 330 ἐγκύκλιον τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας εἰς λόσιν τῶν ἐν αὐτῇ ὀκτώ ζητημάτων, καὶ εἰς πληροφορίαν τῶν ἔκτος τούτων ὑπαρχόντων προσέτι καὶ ἄλλων συνθημάτων.

ΠΕΡΙ ΚΑΘΡΟΝΟΜΙΑΣ

Ἀδύς τοῦ 1ου Ζητήματος

Ὅταν ἀποθάνῃ τις ἀδιόθετος, ἐπικράτει καλαιθέρον συνθήματα ἐν

κληρονομοῦν τὰ ἀρσενικά δύο μερίδια καὶ τὰ θηλυκὰ ἓν ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς, ἀπὸ δὲ τῆς μητρὸς τὰ θηλυκὰ δύο καὶ τὰ ἀρσενικά ἓν· καὶ ἐκτὸς τούτου τὰ προγενέστερα ἐλάμβανον περισσότερον μερίδιον κληρονομικὸν ἀπὸ τὰ ἄλλα, δηλαδὴ εἶδετο ἢ οἰκία εἰς τὸν πτωχότερον υἱόν. Ἄλλ' ἡ συνήθεια αὕτη ἤρχισε πρὸ ἐλλίγων χρόνων νὰ ἱκυροῦται εἰς τὸ περισσότερον μέρος τῆς νήσου, καὶ νὰ συμμορφοῦνται κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸ νὰ κληρονομοῦν τὰ παιδία τὴν περιουσίαν τῶν ἀδιαθέτων γονέων τῶν ἐξ ἴσου· μόνον εἰς τὰ χωρία τοῦ Ἀμολόχου ἐπικρατεῖ μέχρι τῆς σήμερον τὸ νὰ κληρονομοῦν τὰ ἀρσενικά ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ πατρὸς δύο καὶ τὰ θηλυκὰ ἓν, καὶ τὸ ἀνάπαλιν τὰ θηλυκὰ δύο καὶ τὰ ἀρσενικά ἓν ἀπὸ τὴν μητρικὴν περιουσίαν.

Τοῦ 2ου Ζητήματος

Οἱ γονεὶς χρεωστοῦν νὰ ἀφήσουν εἰς τὰ τέκνα τῶν ἑσῶ καὶ ἂν ἦναι εἴτε ἓν, εἴτε περισσότερα, ἅλην τῶν τὴν περιουσίαν τὴν ὅποιαν ἐπροκίσθησαν ἀπὸ τοὺς γονεὶς τῶν προτιμωμένης ἑμῶς τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους αὐτῶν, καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀφήσουν εἰς ἄλλους συγγενεὶς ἢ ἑξόνους, εἰ μὴ μόνον εἰς τὰ ἑκπιεστικά τῶν, εἰς τὰς ἐκκλησίας, εἰς μοναστήρια, ἢ εἰς πτωχοὺς, ἓν ὀλιγοσπὸν μέρος τῆς περιουσίας τῶν. τὴν δὲ ἴδιαν αὐτῶν ἀξίησιν δύνανται νὰ ἀφήσουν καὶ εἰς τὰ τέκνα τῶν καὶ εἰς ἄλλους.

Τοῦ 3ου Ζητήματος

Ἄν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος ἔχων τέκνα τὴν κληρονομοῦν τὰ τέκνα τοῦ κατὰ τὰ ἄνω εἰρημμένα εἰς λύσιν τοῦ 1ου ζητήματος· ἐάν δὲ μὴ ἔχῃ τέκνα, ἢ ἀπέθανεν ἀγαμος, τότε ὁ μὲν πατήρ κληρονομεῖ ὅ,τι τὸν ἐπροκίσειεν, ἢ δὲ μήτηρ ὅ,τι καὶ αὐτὴ τὸν ἐπροκίσειεν· ἐάν δὲν ζῇ ὁ πατήρ μερίζεται ἡ πατρικὴ του περιουσία εἰς τὴν μητέρα καὶ εἰς ὅλα τὰ ἀδελφία, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ, ἐξ ἴσου· ἐάν δὲν ζῇ ἡ μήτηρ μερίζεται ἡ μητρικὴ του περιουσία εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς ὅλα τὰ ἀδελφία ἐξ ἴσου ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ· τὰ δὲ μερίδια τοῦ πατρὸς ἢ μητρὸς μένουσιν μετὰ τὸν θάνατόν τῶν εἰς τὰ ἴδια τέκνα τῶν ἐξ ἴσου· ἐάν δὲν ζῶσιν οἱ γονεὶς κληρονομοῦν τὰ ἀδελφία, ἐάν δὲν ἔχῃ ἀδελφία κληρονομοῦν οἱ πάπποι καὶ αἱ μάμμαι, καὶ ἐάν οὗτοι δὲν ζῶσι κληρονομοῦν οἱ κληνέστεροι συγγενεῖς. Δὲν ἔχομεν παράδειγμα τοῦ νὰ ἀπέθανε κανεὶς χωρὶς νὰ ἔχῃ κανένα συγγενῆ· καὶ εἰς τοιαύτην περίστασιν δὲν φαίνεται καμμία συνήθεια τοῦ τόπου.

Τοῦ 4ου Ζητήματος

Ἄν τὸ ἀνδρόγυνον εἶναι ἀτεκνον, καὶ ἀποθάνῃ ὁ εἰς τῶν συζύγων ἀδιάθετος, τότε τὸν κληρονομοῦν οἱ νόμιμοι συγγενεῖς τοῦ κατὰ τὰ εἰρημμένα εἰς τὴν λύσιν τοῦ 3: ζητήματος, καὶ ὄχι ὁ ἐπιζῶν σύζυγος· αὕτη δὲ ἡ συνήθεια γράφεται εἰς τὰ προικοσύμφωνα ρητῶς. ὅτι ἂν

συμβῆ ἀκληρία, ἢ γεννηθῶσι τέκνα καὶ ἀποθάνωσι, νὰ κληρονομή, ἢ γυνὴ τὴν προγαμικίαν δωρεάν ¹⁾ καὶ ὁ ἀνὴρ τὴν νυμφικὴν κλήνην, ἢ δὲ περιουσία ἄλλη νὰ στρέφεται εἰς τοὺς πλησιεστέρους συγγενεῖς ²⁾.

Τοῦ Δου Ζητήματος

Ἔλα τὰ παιδιά, ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ κληρονομεῖν καὶ τοὺς δύο γονεῖς, καθὼς ἐβρέθη εἰς τὴν λύσιν τοῦ 1: ζητήματος.

Β'. ΠΕΡΙ ΠΡΟΙΚΟΣ

Τοῦ Δου Ζητήματος

Δὲν συγχωρεῖται εἰς τὴν ὑπανδρευθεῖσαν θυγατέρα νὰ συνεισφέρει τὴν προικὰ τῆς εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων τῆς, καὶ νὰ μοιράσῃ ἐξ Ἰσου μὲ τὰ ἀδελφία τῆς, ἀλλ' ὑποχρεοῦται νὰ εὐχαριστηθῇ εἰς τὸ προικοσύμφωνόν τῆς.

Τοῦ Του Ζητήματος

Ἄν οἱ γονεῖς ἀποθάνουν καὶ ἀφήσουν θυγατέρα ἀνύπανδρον, δὲν συγχωρεῖται εἰς τὰ ἀρσενικά παιδιά νὰ δώσουν εἰς αὐτὴν προικὰ ὀλιγωτέρην ἀπὸ τὸ ἐπιβάλλον μερίδιόν τῆς κατὰ τὰ εἰρημένα εἰς τὴν λύσιν τοῦ Ιου ζητήματος.

Τοῦ Δου Ζητήματος

Ἡ προίξ τῆς γυναικὸς πωλεῖται, ὅταν θέλῃ ἡ γυναίκα, συναινέσει καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς· ἂν ὁμως αὐτὴ ἀποθάνῃ ἀτεκνος ἀναπληροῦται κατὰ τὸ προικοσύμφωνόν τῆς ἀπὸ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς τῆς, καὶ στρέφεται εἰς τοὺς συγγενεῖς τῆς σώα καὶ ἀνελλειπῆς. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἀτεκνίας ἢ αὐξησῆς ἢ ὑστέρησις τῆς προικὸς τῆς γυναικὸς εἶναι εἰς ὄφελος ἢ ζημίαν τοῦ ἀνδρὸς, ἐκτὸς μόνον ἂν ἡ προίξ ἐπωλήθῃ, διὰ νὰ πληρωθῇ χρέος πατρικὸν ἢ μητρικὸν τῆς.

Τὸ ὑστερινὸν προικοσύμφωνον εἶναι ὑπόχρεον νὰ πληρώσῃ τὰ πατρικὰ ἢ μητρικὰ χρεῖα, καὶ ἂν ἡ ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενη προίξ δὲν ἐξαρκέσῃ, τότε ὑποχρεοῦται καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ, καὶ οὕτω κατὰ σειρὰν

1) Ὁ μελλόνυμφος ἔτισσεν εἰς τὴν νύμφην ποσὸν τι χρημάτων, ὅσον ἤθελε καὶ ἠθέλησε, περὶ ἐγγράφω ὁριστῶς ἐν τοῖς προικοσυμφωνοῖς: «τάξει δὲ καὶ ὁ μέλλων στεφανωθῆναι τῆς νύμφης διὰ πρὸ γάμου δωρεάν ἀσιλλάντια σαράντα».

2) Ἡ συνθήκη αὕτη ἐγγράφω ἐν ταῖς παλαιαῖς προικοσυμφωνοῖς αὐταῖς λέξεσιν ὡς ἐξῆς: «... καὶ εἰ μὲν καὶ ἠθέλε συμβῆ θάνατος ἢ σὺ ἐνα μέρος, ἢ σὺ ἄλλο, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ, μὲ δίχως κληρονόμον, ἢ καὶ ὁ κληρονόμος ἤθελε κάμει ἄλλον κληρονόμον, καὶ ἠθέλαν ἀποθάνει ὅλοι τους, νὰ μὴν εἶχη νὰ λαβαίνει ἢ νύμφη παρὰ μόνον τὴν πρὸ γάμου δωρεάν καὶ ὁ γὰρ μὴν τὸ κρεβατιστρώσει· τὰ ἐπίλοιπα νὰ στρέφονται εἰς τοὺς κροθύμους, κατὰ τὸ συνείθιον τοῦ τόπου μας» (προικοσύμφωνον γραφέν τὴν 27 ἁπριλίου 1774).

μέχρι τοῦ πρώτου προικοσυμφώνου· εἰς ὅσα χρέη ἑμῶς ὑπάρξωσι μετὰ τὰ προικοσύμφωνα ἢ προἰξ δὲν ὑποχρεοῦται.

Ἐν Ἐνδρῳ, τῆ: 2: Μαΐου :1833:

Οἱ Ἐπαρχιακοὶ Δημογέροντες

Π. Ἀθανάσιος

Ζ. Δ. Καμπάνης

Κ. Κωτόκης

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Καρκάνης

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς ἐξελθὲν ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου τῶν ἐξερχομένων ἐγγράφων τῆς Ἐπαρχιακῆς Δημογ. Ἐνδρου.

Ἐν Ἐνδρῳ, τὴν 20 Αὐγούστου 1825

Ὁ Ἐπαρχος καὶ ἀντ' αὐτοῦ

(Τ. Σ.) (ὑπογ.) Ε. Πρασσανδάνης (:)

Ἠρδλ. Συλλογὴν τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνθεθειῶν κλπ., σ. 6, ἐνθα ἡ δημοσευσις δὲν ἐγένετο ὡς ἐξετέθη ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ὡς ἀνω ἐκθέσει τῶν ἐπαρχιακῶν δημογερόντων Ἐνδρου.

Ἐπιπροσθέτομεν εἰς τὰ περὶ προικὸς προσετιθέντα, εἶτι κατὰ τὴν παλαιὰν ἐν Ἐνδρῳ συνθήθειαν ἐν περιπτώσει ἀκληρίας ἢ προικῆ περιουσια τῶν συζύγων ἐπιστρέφεται πάντοτε εἰς τοὺς προθύμους. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐκπαλαί κρταί ἐν Ἐνδρῳ ἀπαρχειάστως. Καὶ τέκνα δ' ἐν γεννηθῶσι καὶ ἀποθάνωσι ταῦτα ἀνευ διαθήκης τὴν περιουσίαν δὲν κληρονομεῖ ὁ ἐπιζῶν γονεὺς ἀλλ' ἐπιστρέφεται αὐτῇ εἰς τοὺς προικοδότας καὶ τούτων μὴ ζώντων εἰς τοὺς ἀμέσους αὐτῶν κληρονόμους. Ἡ προἰξ δὲ τῆς γυναικὸς ἦτο ἀνακαλλοτριωτος, οὐδὲ ἠδύνατο αὐτῇ μὴ ἀποκτῶσα τέκνα νὰ διαθέσῃ αὐτὴν ζῶσα ἢ μετὰ θάνατον, συνεστῶτος ἢ μὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἀλλὰ περιήρχετο αὐτῇ εἰς τὸν προικοδότην ἢ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ. Ἡδύνατο μάλιστα καὶ νὰ θρίσῃ ὁ προικοδότης εἰς τὴν ἐπιθύμῃ νὰ περιέλθῃ ἢ προἰξ ἐν περιπτώσει ἀκληρίας τοῦ προικοδοτουμένου προσώπου. Βραδύτερον ἐπεκράτησε τὸ ἔθος ἵνα ἐν περιπτώσει γηραίας δύνεται ἡ σύζυγος νὰ ἐκποιήσῃ τὴν περιουσίαν πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς ζωάρκειαν ἀναγκαίων, ἐὰν τὰ ἐκ τῆς περιουσίας τῆς εἰσοδήματα δὲν ἐπῆρκουν πρὸς τοῦτο.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ὑπάρχουσιν ἐν τῇ νήσῳ Ἐνδρου καὶ αἱ ἐξῆς συνθήθειαι :

1) Ἡ ληψοδοσία γίνεται παλαιῶθεν καὶ διὰ χρεωστικῶν ἐγγράφων, ὁμολογιῶν, καὶ ἀνευ τοιούτων, σημειουμένη μόνον εἰς τὸ κατάστιχον τοῦ δανειστοῦ, καὶ ἔχει τὴν αὐτὴν πίστιν εἴτε κατὰ τὸν ἕνα, εἴτε κατὰ τὸν ἄλλον τρόπον γενῆ· ἡ πολυκαιρία δὲν παραγράφει τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ· ὁ τόκος λογίζεται πάντοτε πρὸς 10 τὰ 100 ἐτησίως, ἔταν δὲν ὑπάρχῃ βῆτη περὶ αὐτῶν συμφωνία.

2) Δὲν ἦτο ποτὲ ἀπηγορευμένον νὰ υπογράφουν εἰς τὰς χρεωστικὰς ὁμολογίας, καὶ οἱ συγγενεῖς τῶν θανειστών ὡς μάρτυρες, καὶ εἰς ἄλλα διάφορα ἔγγραφα οἱ συγγενεῖς τῶν συμφωνούντων μερῶν ὡς μάρτυρες· καὶ ἄλλα καὶ τὰ φέροντα τοιαύτας ὑπογραφὰς ἔγγραφα ἔχουσιν ἴσον τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύν.

3) Ὅταν κρατῆ τις ἐνέχυρον ἀκίνητον κτῆμα διὰ χρέη, εἰ μὲν λαμβάνῃ ἐξ αὐτοῦ ὀλιγώτερον τοῦ γρονικοῦ τόκου, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ζητῆ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ τόκου· εἰ δὲ λαμβάνῃ περισσότερον τοῦ τόκου, εἶναι ὑπόχρεως νὰ τὸ ἐκπίτῃ ἐκ τοῦ κεφαλαίου, τὸ δὲ ἐνέχυρον κτῆμα εἶναι ὑπόχρεων καὶ εἰς τοῦς ἄλλους θανειστιάς, ἂν ὑπάρχωσιν.

4) Καὶ αἱ ἔγγραφαι ἑωρεαί παντός πράγματος εἰς βαπτιστικά καὶ εἰς νεοσύμους καὶ εἰς ἐγγόνια γενόμεναι ἐπὶ τραπέζῃ εἰς διάφορα χωρία τῆς νήσου ταύτης ἔχουσιν ὅλην τὴν ἰσχύν ὡς καὶ αἱ ἔγγραφοι.

5) Εἰς τὰς ἀλλαγὰς ἀκινήτων κτημάτων ἐὰν μεσολαβοῦν χρήματα εἰς ἐξίσωσιν τῶν ἀνταλλακτικῶν. ἔχουν τὸ δικαίωμα οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ πλησιεσται νὰ εἶδουν τὰ μεσολαβούντα χρήματα καὶ νὰ λαμβάνωσι τὸ ἰσότιμον αὐτῶν κτῆμα· μετὰ τὴν παρέλευσιν ἐνὸς χρόνου δὲν ἀκυροῦται πλέον ἢ ἀλλαγῇ.

6) Εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν πωλουμένων ἀκινήτων κτημάτων προτιμοῦνται οἱ συγγενεῖς ἢ οἱ πλησιεσται· ἂν δὲ αὐτοὶ εἶνε ἀπόντες, μετὰ πρέλευσιν ἐνὸς ἔτους ἢ τὸ πολὺ δύο χάνουσι τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τὸ συγγενικὸν ἢ πλησίον των πωλητῶν κτῆμα.

7) Οἱ καλόγηροι δὲν δύνανται νὰ ζητῶσι πατοικὴν ἢ μητρικὴν κληρονομίαν, οὔτε ἔχουσι καμμίαν προτίμησιν ὡς συγγενεῖς ἢ πλησιεσται εἰς ἀγορὰν ἀκινήτων κτημάτων, οὔτε αἱ κοινότητες τῶν Μοναστηρίων ἔχουσι τοιοῦτον δικαίωμα προτιμύσεως.

8) Τὸ ὑστερωνῶν προκισούμφωνον εἶνε ὑπόχρεων νὰ πληρῶνῃ τὰ πατρικὰ ἢ μητρικὰ χρέη, καὶ ἂν ἢ ἐν αὐτῷ διαλαμβανομένη προίξ δὲν ἐξαρκέσῃ, τότε ὑποχρεοῦται καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ, καὶ οὕτω κατὰ σειρὰν μέχρι τοῦ πρώτου προκισοῦμφωνοῦ· εἰς ὅσα χρέη ὁμοῦς ὑπάρξωσι μετὰ τὰ προκισοῦμφωνα, ἢ προίξ δὲν ὑποχρεοῦται.

Ἐν Ἀνδρῶν, τῇ 2ῃ Μαΐου 1833

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς

Ἀνδρῶν, τῇ 25 Μαΐου 1837

Οἱ Ἐπαρχιακοὶ Δημογέροντες

Π. Ἀθανάσιος

Κ. Κοστάκης

Ζ. Α. Καμπάνης

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Καρδάκης

ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

Οἱ ἐπίτροποι τῶν ὄρφανῶν ἐργάζονται ἑωραὶν, τῆς ἐν Ἄνδρῳ συνηθείας συμφωνούσης κατὰ τὸ τοῦ μετὰ τοῦ νόμου

Ἡ ἐπιτροπεύα διέξεται εἰς ἕνα καὶ σπανίως εἰς δύο. Ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιτροπεύαν, τῶν συγγενῶν συναινούντων, ὑπαρχόντων ἢ πολλῶν ἐνηλίκων, ἕκαστος λαμβάνει ἀναλογικόν μέρος εἰς τὴν ἐπιτροπεύαν.

Εἰς σπουδαίας ὑποθέσεις συγκαλεῖται τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἢ ἀπαλλοτριώσεις τῆς περιουσίας τῶν ὄρφανῶν ἀπαγορεύεται θανατίζονται δὲ μόνον συναφίσεις τῶν συγγενῶν

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀντὶς εἰς τὸν πατέρα καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦτου εἰς τὴν μητέρα.

Ὁ πατὴρ νέμαται τὴν περιουσίαν τῶν τέκνων τοῦ μέχρι τοῦ γάμου ἢ τῆς ἐνηλικιότητος τῶν.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία παύει δια τοῦ γάμου. Ἡ υἱοθεσία συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἀκλήρους. Γιοθετικὴ ἀδελφότης δὲν γνωρίζεται.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΗΣ

Εἰς τὰ περὶ νομῆς αἱ ἐν Ἄνδρῳ συνήθειαι συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ νόμου.

ΠΕΡΙ ΚΥΡΙΟΤΗΤΟΣ

Διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς κυριότητος τὰ ἐν Ἄνδρῳ ἔθιμα συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ νόμου. Ἡ συγκατάθεσις τῶν μερῶν καὶ ἡ πραγματικὴ παράδοσις πρέπει ν' ἀποδεικνύονται ἰσχυρότερον τῶν μερῶν ἔγγραφον ἔχει ἰσχὺν, καθ' ὅσον δημόσια βιβλία δὲν ὑπάρχον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἰσχὺν τῆς κυριότητος τὰ ἔθιμα τῆς Ἄνδρου συμπίπτουσι πρὸς τὸν νόμον.

ΠΕΡΙ ΔΟΥΛΕΙΩΝ

Εἰς τὰ περὶ δουλείας τὰ ἐν Ἄνδρῳ ἔθιμα συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ νόμου. Δημόσια ἔγγραφα δὲν ἀπαιτοῦνται.

Τὰ πρόβατα βόσκουσι ἀκωλύτως εἰς τοὺς ἀγρούς ἄλλων. Διὰ τὰ μέγαλειτερα ζῆα ὑπάρχει τόπος κοινός, λεγόμενος καλούμενον, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ βόσκουσι κατὰ προσδιορισμένην ἐποχὴν.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΘΗΚΩΝ

Αἱ ὑποθήκαι δὲν καταγράφονται εἰς δημόσιον βιβλίον, ὥστε νὰ ἤδύνατο ἕκαστος νὰ βλέπῃ ἐάν κτήμα ἦτο ὑποθηκευμένον ἢ μή. Ἐπομέ-

νως ἠδύνατο νά εἰσχωρήσῃ, ἐδόλε, πρὸς ἀποσβέσθην τοῦ ὁποίου δὲν εἶχε ληφθῆ πρόνοια λόγῳ καὶ τῆς καλῆς πίστεως τῶν συναλλασσομένων.

Ἡ ὑποθήκη συγχωρεῖται εἰς τε τὰ κινήτᾶ καὶ ἀκίνητα.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ἐπὶ τουρκοκρατίας αἱ διαφοραὶ ἐδικάζοντο κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, τὸν ὁποῖον ἐσυμβουλευόντο οἱ ἱερεῖς¹⁾.

1) Συλλογὴ τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν λτ. σ. 98—9.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΤΙΚΑ ΤΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΑΝΔΡΟΥ

Δωρεὶ ἐν ὄρᾳ ἐπιστήμου γεύματος, ἢ κατὰ πανηγύρεις εἰς τὴν ὄραν τῶν προπόσεων (γεμάτα), πρὸς οἰκείους, φιλιόρους (βαπτιστικούς), ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια εἶχον ἰσχύον ἄνευ ἄλλης τιμῆς διατελώσεως. Ὅπως ἐδωροῦντο πολλάκις τμήματα κτημάτων. λάϊνα (ἐλαιόδένδρα), σουκάμινα, ποιητικὸν ὄσῳρ. Πολλὰ ἐκκλησίασι ἀπέκτησαν ἐκ τοιούτων δωρεῶν οὐκ εὐάριθμα ἐλαιόδένδρα καὶ σουκάμινα ἐντὸς ξένων κτημάτων καὶ συνέλεγον καὶ συλλέγουσι μέχρι σήμερον τὸν καρπὸν τῶν τοιούτων δένδρων οἱ συλλογεῖς, εἰσερχόμενοι ἐλευθέρως ἐντὸς τῶν ξένων κτημάτων. Τὰ δένδρα ταῦτα λέγονται «ξενούλια» — ἔξω τῆς αὐτῆς.

— Ὁ θέμιον νά μεταχειρισθῆ τὸν τοῖχον γειτονικῆς οἰκίας εἰς οἰκοδομην ὑποχρεοῦται νά πληρώσῃ τὸ ἦμισυ τῆς διὰ τὴν ἀνεγερσιν τοῦ τοῖχου καταβληθείσης ἰαπάνης, τὸ λεγόμενον μισστοῖχι. ἄλλως ἐν ἔχει δικαίωμα νά κοιλῆσῃ, ἀλλ' ὀφείλει νά ἀνεγείρῃ χωριστὸν τοῖχον. Ἐπίσης μισστοῖχι δικαιοῦται νά ζητήσῃ καὶ ὁ ἐγειρὼν τοῖχον ἐπὶ ἀγροῦ, ἐὰν ἐκ τοῦ τοῖχου τούτου ὠφελῆται ὁ παρακείμενος ἀγρός.

— Ἐάν τις ἔχῃ δουλεῖαν δρόμου εἰς τὸ κτήμά του, ἀπαλλάσσεται τῆς δουλείας, ἐὰν ἀνοίξῃ δρόμον ἐφ' οἰαδήποτε ἀκρας τοῦ κτήματός του.

— Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ Μπισοτῆ Μουβελαῖ) τῶν Στενιῶν ὑπῆρχε διαθήκη παλαιὰ, τὴν ὁποίαν ἀτυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νά ἴδωμεν, ἃ τε ἐσθείσαν πρὸ τεσσαραχονταετίας περίπου εἰς τὸν καθηγητὴν Γ. Π. Κρέμον, ἐν ᾧ βῆτιως ἀναφέρεται, ἔτι τὰ ἠγία ἀπεκλείοντο τῆς πατρικῆς κληρονομίας.

ΛΕΙΨΑΝΑ ΤΙΜΑΡΙΩΤΙΚΩΝ ΕΘΙΜΩΝ ΕΝ ΑΝΔΡῶ

Οἱ Φράγχοι κατακτιθεὶς οἱ τὴν νῆσον Ἄνδρον καταλαμβάντες εἰσῆγαγον ἐν αὐτῇ τὸ ἐν χρῆσει παρ' αὐτοῖς τιμαριωτικὸν ἢ φεουδαλικὸν σύστημα. Κατέλαβον δὲλα δῆ, εἴτε ἀπάσας τῆς νήσου τὰς γαίας, εἴτε τὰς μᾶλλον προσδοφόρους τὰς παρακειμένας εἰς τὰς κόμας. τὰ χωρία

ἢ τοὺς βύακας, ἀφαιρῶντες αὐτὰς ἀπὸ τῶν πρώτων κυρίων τῶν, τοὺς ὀπίσθους μετεχειρίζοντο ὡς καλλισργητάς, ἦτοι ὡς δουλοπαροίκους. λαμβάνοντας ἀντὶ τῆς καταβαλλομένης ἐργασίας ἐπὶ μὲν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ τῶν ὀσπρίων τὸ τρίτον τοῦ προϊόντος, ἀφαιρουμένου τοῦ σπόρου, ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων καρπῶν, ὡς τοῦ εἰναι, τοῦ ἐλαίου, τῶν σύκων μόνον τὸ τεταρτον. Μᾶλλον δὲ καὶ σημερον ἐν Ἄνδρῳ ὑπὲρ τοιούτους θρούς παρέχονται εἰς τοὺς κολλήγους οἱ ἀγροὶ (ἰδίδονται κολλη[γ/ι-κοί]). Ὑποχρεοῦται δὲ πρὸς τοὺς τοὺς ἐκολλη[γ/ας] νὰ παρέχη ἀντὶ τῆς τι[γ/ῆς] (= νομῆς) πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην καὶ διάφορα πεσχέσια, ὡς πετεινοὺς τὰ Χρ.στούγεννα, ἓνα λαμπριάτην πασχαλινὸν ἄμνον, τὴν Λαμπρὰν (το Πασχα), ἓνα ἢ δύο κριοὺς τὰ χειροσφάγια (τοῦ Ἁγίου Δημητρίου) καθὼς καὶ ἐν τεταρτον μὲσχοῦ, ἓνα χοιρίδιον τοῦ γάλακτος τὸν Αὐγουστον, ὀρισμένην ποσότητα μεταξὺ, ἐὰν τὸ κτήμα εἶχε συκάμυνα, ξηροτόρια καὶ διαφορὰ ἄλλα, ὡς ψάρια, κυνήγιον (λαγωῦς, κέρδικας) κλπ. ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος τοῦ κτήματος. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει ὁ κολλήγας ἔχει τὴν υποχρέωσιν νὰ φειδωρῇ τὸν κύριον τοῦ κτήματος, γαλα καὶ ξυνοῦ, αἰαία (εἶδος ἰωπέου τυροῦ) εἰς ἄλλα (τοῦ) ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, ἀποστέλλων συγχρόνως κατὰ τὸν χειμῶνα κακτικὰ κατὰ δεκαπενθήμερον χόρτα καὶ ψά. Καὶ ἐκ τῶν προϊόντων δὲ τοῦ κτήματος τακτικὰ σύκα, σταφύλια, πασάλια, πούλους (ἀράσοισιτου κλπ. Πρὸς τοὺς τοὺς φρεῖαν ὁ κολλήγας νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰδιοκτήτου θωρεῖν τὰ ἀναγκασιότατα εἰς αὐτὴν καυροῦλα, νὰ κουβαλῇ τῆς κλιματόθερας μετὰ τὸ κλάδευμα τῶν ἀμπέλων, τὴν κόπρον τῶν ὄσων, ἐξ ἧς καὶ νὰ προσφέρῃ ὀρισμένην ποσότητα θωρεῖν, κητῶς καὶ ἀχυρᾶ, καὶ νὰ κάμνῃ καὶ διαφόρους ἄλλας ἀγγαρείας, ὡς νὰ μεταφέρῃ μὲ ἰδικόν τοῦ ὑποζυγίου τὸν ἰδιοκτήτην εἰς τὸ κτήμα τοῦ κατὰ τὸν τρυγητὸν καὶ ἄλλας ἐποχάς, νὰ πλένῃ τὰ εἰνοβάριλα, νὰ μεταφέρῃ κοκκινόχρωμα διὰ τὸ μπήλιασμα τοῦ θωμάτων τῆς οἰκίας τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ νὰ πιάνῃ θωρεῖν καὶ ἄλλα ἀκόμη συμπεφωνημένα ἡμεροκάματα. Ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων αἱ υποχρεώσεις αὗται, τοῦλάχιστον διὰ τὰ μικρότερα κτήματα, ἐμειώθησαν ἢ μετὰ δυσφορίας ἐκτελοῦνται, διότι οἱ πρότερον σχεδὸν τελείως ἐν Ἄνδρῳ ἀκτιμόνες χωρικοὶ — ἐὰν εἶχον καὶ κανένα μικρὸ χωραφάκι ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θωρεῖν πρὸς αὐτοὺς τοῦ ἀρχοντος — ἐγένοντο προϊόντες τοῦ χρόνου βαθμύδον καὶ κατ' ὀλίγον κύριοι τῶν πλείστων κτημάτων τῆς νήσου δι' ἀγορῶν, καπιτάμενα. Ὀλίγως ἀνεξάρτητοι καὶ ἀπεστέργοντες οὕτω τὰς καταθλιπτικὰς ταύτας τιμαρτωτικὰς υποχρεώσεις, προτιμώντες ἀντὶ νὰ υποβάλλωσιν εἰς ταύτας τὰ πλεονώμενα ἐπιπέως ὀρισμένων χρηματικῶν ποσῶν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΥΡΟΥΝΤΑ
ΤΑΣ ΕΝ ΑΝΔΡΩ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ

1714. Διαθήκη της κερά Κατερίνας του Φολεροῦ

Ἔσονται, καὶ νὰ εὐρίσκηται, κερά Κατερίνα γυνί, ποτε Τζά.ε Φολεροῦ ἀσθενής, κατὰ τὸ σῶμα, κατὰ δὲ τὸν νοῦν σώα καὶ ἀνελλιπή, καὶ ἐξεύροντας πῶς καὶ αὐτή, ὡστὴν ἄνθρωπος, ἔχει: νὰ πληρώσῃ τὸ κοινόν χρέος, διατάσσει τὴν παρὸν παραγγελίαν, τόσον διὰ τὴν ψυχὴν της, ὅσον καὶ διὰ τὰ παιδιὰ της: καὶ ἐν πρώτοις συγχωρᾷ ἑλώνων τῶν χριστιανῶν, ζῆτῶντας καὶ αὐτὴ, τὴν ὁμόλιαν συγχωρησὶν ἐξ αὐτῶν: δευτέρου ἀφίνει διὰ τὴν ψυχὴν της τοῦ Ἀρχιερέως τὴν πρόθεσιν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου θεὸς νὰ θαρτῆ, τὸ σαραντάρι ἀφίνει καὶ τοῦ παπᾶ Γιαννοῦλη Ντελαγραμμάτικα μισὸ σαραντάρι, καὶ τοῦ παπᾶ Γιάκουμου Κεραμᾶ μισὸ σαραντάρι, τοῦ παπᾶ Ζάνε Κοντοῦ μισὸ καὶ τοῦ παπᾶ Δημήτρη Τρίβολη μισὸ: ἀφίνει καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ της τοῦ Ζάνε Μπαστιερδῆ, τὸ συκάμνο ποῦ ἔχει: σὲ περιδῶλι τοῦ Δημήτρη Νέρη, καὶ τὸ συκάμνο τὸ μισὸ ποῦ ἔχει σιού: Ἀγίους Πάντες ἀπὸ πίσω ἀφίνει καὶ τοῦ ἀνεψιοῦ της τοῦ Γιαννοῦλη Ταπόντε τὸ χωράφι στὴν ῥάχι, στὴν κάτω ἀνέμη τὰ λάινα ποῦ ἔχει ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ της τὸ Νικολὸ στὴ Καποριά νὰ πάρῃ ἡ ἀδελφὴ της: ἡ παπαδιὰ ὅσον ἐχρηζαν τὰ συκάμνα ποῦ ἔδωκε σὲ Κόρθε, τὰ ἐναπολειφθέντα νὰ τὰ μαιράζουσι οἱ δύο της γαμπροὶ ὁ Ἰ. Ζάνε Ταπόντες καὶ Ἰ. Νικολοῦ Μπιστής: ἀφίνει καὶ τοῦ διάκου τοῦ Πετικᾶ Καμπανάκη τὸ χωράφι ποῦ ἔχει στὴν Φοράλη ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ της τὸν Νικολὸ, διὰ νὰ τὸν μνημονεύῃ καὶ τὸν αὐτὸν Νικολὸ: ἀφίνει καὶ τῆς θυγατέρας της τῆς Μαργέτας διὰ τὸ χρέος ποῦ τῆς χρεωστει, τὸ ὅποιο χρέος ἦτον ἀπὸ λογαριασμούς, ὅπου εἶχεν ὁ Καρακάης μὲ τὸν παθερό του, τόσον διὰ τὸ προυκί της ὅσον καὶ διὰ πραγματείας καὶ ἀφινέν της τὰ πράγματα ὁ κύρης της, ὡς καθὼς νομικάρι: ἡ διαθήκη του καὶ διὰ ξεπληρωμῆν τοῦ αὐτοῦ σκρίτου τῆς ἀφίνει ἡ ἀνωθεν μάνα της τὸ κλεισμά ποῦ ἔχει ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ της στὴν Καποριά καὶ τὸ κλεισμά ποῦ ἔχει ἀπὸ τὸν αὐτὸν ἀδελφόν της σὲς Σταλίστραις: ἀφίνει καὶ τῆς θυγατέρας της τῆς Μαρεῦσας τὸ ἀμπέλι ποῦ ἔχει ἀπὸ τὸν ἀδελφόν της σὲς Μονόση: ἀφίνει καὶ τὸ κλεισμά τοῦ Ψαροῦ νὰ δοθῇ διὰ δύο σαραντάρια τοῦ ἀνωθεν Νικολοῦ, καὶ τὰ χωράφια σὲς Ζούρα, μὲ τοῦτο νὰ δίνῃ νὰ κάνουν ἄλλα δύο σαραντάρια τοῦ ἀδελφοῦ της τοῦ Νικολοῦ: τὰ ἀνωθεν σαραντάρια καὶ ἐξελές της νὰ σκοδριοθοῦν ἀπὸ τὴν λίστα, ὅπου ἔχει καμωμένη, καὶ νὰ δεθοῦν τοῦτα διατάσσει νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀσάλευτα εἰς ἡμέραν της κατάρας της, καὶ διὰ βεβαίωσιν τῆς παρούσης γράφου καὶ παρακαλετοὶ μάρτυρες.

Εἰς δόξαν Χριστοῦ, ἀμήν. 1773 Σεπτεμβρίου 30 Εἰς χωρίον Ἀρνά

Με τὸ παρὸν γράμμα φανερώνει ὁ παπᾶ Νικολὸς Ξεδάκτυλος, ἔσταντας καὶ ν' ἀποθάνῃ ἡ θυγατέρα του ἡ Μπίλια καὶ νὰ μὴν ἔχη κληρονόμο ἐδικὸν τῆς, τὴν ἐκ' ἡρονόμησεν ὁ πατέρας τῆς, καὶ μετὰ τὸ νό ἔχη ἄνωθεν ταπᾶς διαθήκη, κατωμένη, καὶ νὰ εἶναι ἔστωτα. ἔπει ἐκκληρονόμησε, τῆς θυγατρὸς του ἀδιόριστα εἰς τὴν ἄνωθεν διαθήκη, ἔπει ἔχει κατωμένη, τὴν σήμερον, τὰ διορίζει εἰς τὰ παιδιὰ του, καὶ δίνει τοῦ υἱοῦ του τοῦ παπᾶ Γεωργίου, τὸ χωράφι εἰς τὰ βιζώματα ἔλα ὡς ἔστι καὶ εὐρίσκειται μετὰ τοῦτο νὰ μνημονεύῃ τὸν παπποῦ του καὶ τὴν βιά του καὶ τὸν πατέρα του καὶ τὴν Μπίλια καὶ τὴν μητέρα του, ἀκόμη, δίνει τοῦ υἱοῦ του τοῦ Δημήτρι, τὸ χωράφι στοῦ Ῥακανᾶ ἔλα ὡς ἔστι καὶ εὐρίσκειται, ἀκόμη δίνει του καὶ τὰ φύλλα, ὅπου ἔχει στοὺς Χωναίους ἔλα, ἀκόμη δίνει καὶ τῆς θυγατρὸς του τῆς Ζήκας μαζί, καὶ τῆς ἀδελφῆς τῆς τῆς Μαρίας τὸ ἀμπάλι μετὰ τὰ φύλλα¹⁾, ἔπει εἶναι στὸ Πλατοπόδι, νὰ τὸ μοιράζονται οἱ δύο ἀδελφές Ἰσα πρὸς Ἰσα, ἡ Ζήκα καὶ ἡ Μαρία, κάθε μιὰ τὸ ἕμισό, ἀκόμη τῶν ἔδινε καὶ τὸ χωράφι ποῦ εἶναι στὸ μάρμαρο νὰ τὸ μοιράζονται οἱ δύο ἀδελφές, Ἰσα, μὰ τοῦτο νὰ τὰ τρώω ὡς ποτε ζῶ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν μου νὰ τὰ πέρνουνε μετὰ τὴν εὐχή μου, καὶ ἔν Ἰσως καὶ ἔσῃ κἀνενα ἀπὸ τὰ παιδιὰ μου νὰ δικαιοσύνη τὸ παρὸν, νὰ ἔχη τὴν κατάρα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ ἔμένα τοῦ ἁμαρτωλοῦ.

Τζάνες Παρέδος μαρτυρῶ, Νικόλαος Κοτάκης μάρτυς, Ἰωάν. Κοτάκης μετὰ τὸ νὰ μὴ βλέπῃ ὁ παπᾶ Νικολὸς νὰ γράψῃ μ' ἔβαλε κ' ἔγραψα καὶ μαρτυρῶ.

Εἰς δόξαν Θεοῦ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ὑπερχείας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἁειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Προκοπίου καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἀμήν.

Τὴν σήμερον συμφωνοῦσι τὰ δύο μέρη ὁ Νικολὸς Σουμαρίπας μαζί μετὰ τὴν γυναῖκά του τὴν Μαρούλα, καὶ Γιαννάκης Κουτέλης μαζί μετὰ τὴν γυναῖκά του τὴν Βγιένα τοῦ παῖσαι συνοικέσιο, ἵνα λάβῃ ὁ υἱὸς τοῦ Γιαννάκη ἐνόματι Μανθίας τὴν κόρην τοῦ ἀνωθεν Νικολοῦ ἐνόματι Μαρίας διὰ γυναῖκά του νόμιμη καὶ εὐλογητικὴ, ὡς καθὼς εὐρίζουν οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ νόμοι τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας μας. Ἐπειτα εἰς χάρις προικίου ἐν πρώτοις τάξει ὁ Νικολὸς Σουμαρίπας μαζί μετὰ τὴν γυναῖκά του τὴν Μαρούλα τῆς κόρης του τῆς Μαρίας πρώτον τὴν εὐχή τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας, καὶ τὴν ἐδικήν τους. Ἐπειτα τῆς δίνουν μιὰν εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ κάτῃ τὴν ἑσπρτὴ τῶν Γενεθλίων τῆς Παναγίας εἰς

1) Φύλλα τῶν συκαμίνων, οὗσι τῶν ὁποίων ἐτρέφοντο οἱ μεταξοκόλληες ἐν Ἀνδρῶ.

τόν Ἅγιον Γεώργιον, ἔπειτα τῆς δίνου μετρητὰ ἀσιλάνια¹⁾ τριάντα, νυκτικά ἑπτὰ, τὸ ἓνα χρυσό, καὶ τὰ ἄλλα ἀρματωμένα, πουκίμισα ἑπτὰ, τὸ ἓνα πράσινο μεταξωτό, τὸ ἄλλο κόκκινο κεντησιό μεταξωτό, τὸ ἄλλο μυροκέντηστο μεταξωτό, τὰ ἄλλα τέσσερα ἀπροκέντητα, σκορσαδες πέντε, κάρτζες βροζες ζύγες δύο, ἢ μία ζύγη χρυσῆ καὶ ἡ ἄλλη σκέτες, γόδες ζύγες τρεῖς, κάρτζες ἀπρες ζύγες τρεῖς, μπούστεους πέντε, ὁ ἓνας χρυσός, ὁ ἄλλος ἀλταμπάσος μὲ χρυσᾷ μπρατσόλια καὶ ὁ ἄλλος σερασέρι, ὁ ἄλλος μπροκάδος καὶ ὁ ἄλλος ἀρσώωτος μὲ τὰ στομαχικά τους²⁾ καὶ μὲ τὰ κολλισματὰ τους, ποδιές πέντε, μπόλιες δέκα, ἢ μία χρυσή καὶ οἱ ἔξε μὲ τὰ πλεκτά, καὶ οἱ τρεῖς σκέτες, γιουρντὰ δύο, τὸ ἓνα βελουδο, τὸ ἄλλο σάγια, τὸ βελουδο εἶναι μὲ τίς ῥιμαντέις, μποτόνια μαλαματέ-

1) Ἀσιλάνι, λέξις τουρκικὴ ἐκ τοῦ Ἀρσιάν. Τὸ ἀσιλάνι, ἀσιλάνιον ἢ ἀσιλάνι ἦτο ἀργυροῦν νομισμα Πυλωνικόν, ἔχον ἐπ' αὐτοῦ κεχαρτημένον λέοντα (ἀρσλαν τουρκιστί λεγόμενον) καὶ ἐκυκλοφόρει ἐν τῇ Τουρκίᾳ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ II^{ου} αἰῶνος μέχρι τέλους τοῦ ΙΣΓ'. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἤρχισαν κυκλοφοροῦντα ἐκ τοῦ νομισματοῦ τούτου πολλὰ κίβδηλα ἀτη ὄρευεν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις τὴν κυκλοφορίαν αὐτῶν κατὰ τὸ 1698. Ἐν τούτοις ἡ ὀνομασία τοῦ νομισματοῦ δὲν ἐπίσταν ἀμέσως, ἐξηκολούθει δὲ διατηρουμένη μέχρι τοῦ 1800. Ἦτο δὲ τὸ ἀσιλάνιον ἰσοῦμενον κατὰ τὴν ἀξίαν τῆς Ῥαγιάνας τῆς Αἰσούρας καὶ τὸ Ῥεάλιον, ὅπερ ἦτο ἰσπανικόν νόμισμα καὶ ὀνομάσθη οὕτω ἐκ τοῦ ἰσπανικοῦ ῥεγιάλ. Τὸν ΙΖ' αἰῶνα τὸ Ἀσιλάνιον εἶχεν ἀξίαν ἐνὸς γροσίου καὶ δύο παράδων, τὸ δὲ γροσίον 7 χρυσῶν φράγκων. Βλ. Δημητρ. Π. Πασχάλη, νομισματα καὶ τιμὴ προϊόντων κατὰ διαφόρους ἀποχάς. Ἀνεκδότου.

2) Τὸ Στομαχικόν ἦτο κοντόν καὶ τριγωνοειδὲς τὸ σχῆμα ἔνδυμα, πορπούμενον περὶ τὸν στόμαχον, δι' οὗ αἱ ἀρχόντισσαι τῆς Ἀνδρου ἐκάλυπτον τὸ στήθος αὐτῶν μέχρι τοῦ στομάχου, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Τὸ Στομαχικόν ἦτο πολυτελέστατον φέρεμα, κατασκευαζόμενον ἀπὸ βαρυτίμον χρυσοῦφαντον στόφαν κεντημένην διὰ μαργαριτῶν, ἐχρησίμευε δὲ ὄχι μόνον πρὸς κάλυψιν τοῦ στήθους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν μαστῶν, οἱ ὅποιοι ἐξεῖχον τοῦ ἀνοικτοῦ μέρους τοῦ μούστου. Ἐν προικοσυμφάνῳ συντεταγμένῳ ἐν ἔτει 1758 «σιὸς γωφγάκης καμπάνης» προικίζει εἰς τὴν θυγατέρα του «κερὶ μοσχού», λαμβάνουσαν ὡς σύζυγον τὸν υἱὸν τοῦ «σιὸς λεονάρδου μπίστη» ὀνόματι Σταματέλον σὺν ἄλλοις «μετρητὰ ἀσιλάνια ἑξακόσια, καδενέταν μαλαματενίαν μὲ γκόφι μίαν, μανίνα μεγάλη ζευγάρια ἓνα, ρακίτην μαργαριταρένιαν μικρὴν μίαν, σκολαχίκα μαλαματενία ζευγάρια δύο, δικτυλίδια μαλτιματενία ἑπτὰ, μποτόνια λαιμοῦ ἓνα, κουταλιήφουνα ἀσημένια ζευγάρια ἑξή, γούνα σερασέρι μίαν, βελουδα μίαν, βελουδα πράσινη χρυσὴν μίαν, σάγια μὲ τὰ γαλιόνια μίαν, χωρὲς μπικίσινα δύο, καμζιόρα βελουδένι μὲ χρυσὴ λίσσα μίαν, ἕτερον στόφαν μίαν, καὶ ἕτερας σκέτες πενήντα, ποδιὰ χρυσὴ μίαν, σκούφια χρυσὴ μίαν, στομαχικὸ μαργαριταρένιο ἓνα, ἕτερα πέντε, κάπλωμα χρυσοῦ ἓνα, ἕτερα γεμενὰ δύο, στρώματα τρία γαμάτα, σαντόνια ζευγάρια ἑπτὰ, κουρτίνες ἔξε, ταυλομάνδουλα τσεσαρα, πετζέτες πενήντα, στάνια δώδεκα, κασέλες δύο». Ἐπὶ τῶν τὰ προικιζόμενα ἀκίνητα, πάντα ἐν Κορθίῳ εὐρισκόμενα, ἐξ οὗ συνάγεται, ὅτι ὁ πατήρ τῆς προικιζομένης νύμφης ἦτο ἐκ τῆς ἐν Κορθίῳ οἰκογενείας Καμκάνη.

νικ δώδεκα¹⁾, σχολαρίκια ζύγες δύο, τὸ ἓνα μαλαμματένιο, τὸ ἄλλο ἰσημοκάπνιστο, στρώμα γεμάτο ἔνζ, προσκεφαλάδες μὲ τὰ μαξιλάρια ζύγες δύο, τεντονοκούρινα ζύγες τρεῖς, παπλώματα δύο, ταβλομάντιλο ἓνα, πεσοποδὸλες εἴκοσι, καπέλες δύο, ἢ μία καρυδένια, φορτωτοὶ ἓνα, σκαμπέλο ἓνα, σενί ἓνα, σκάφη μία, τετζέρους δύο, τηγάνι ἓνα, σούβλα μία, σκάρα μία, κατρέφτες δύο, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίλοιπη συρμὴ τὰ χρειαζόμενα στὴν μπάρτην τῆς, τουφέκι ἓνα. Τάξει δὲ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ Γιαννάκης Κουτέλης μαζί μὲ τὴν γυναῖκά του τὴν Βγέννα τοῦ υἱοῦ τοῦ Μανθαίου πρῶτον τὴν εὐχὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας καὶ τὴν ἐδικὴν τους, ἔπειτα τοῦ δίδουν τὸ πράγμα ἔπου ἔχουν στὸν ἅγιο Βασίλη, ὡς εὐρίσκεται, τὸ αὐτὸ χωράφι κατάγεται ἀπὸ τὴν μάνα του, ἔπειτα τοῦ δίνουσι γίδια κεφάλια δεκαπέντε καὶ ἐὰν συμβῆ θάνατος, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ, νὰ πέρνῃ ὁ γαμπρὸς τὸ κρεββατοστρώσι, καὶ ἡ νύφη τὴν πρὸ γάμου δωρεάν.²⁾ Οὕτως ἐποίησαν τὸ παρὸν προικοσύμφωνον μὲ τὴν εὐχὴ τους νὰ εἶναι ἀπαραστάλευτο, ὑπογεγραμμένο μὲ ἀξιοπίστους μάρτυρες. 1742 Σεπτεμβρίου 5.

Ἀκόμῃ τῆς δίνει ὁ Νικόλαος Σουμαρίπας μαζί μὲ τὴν γυναῖκά του τὴν Μαροβλα τῆς κόρης τῆς τῆς Μαρίας τὰ σπῖτια ὅπου ἔχει ἀπὸ τὴν μάνα τῆς μὲ τὸ κατώγι, ὡς εὐρίσκονται μὲ τὴν εὐλή τους, καὶ τῆς δίνει τὰ σπῖτια διὰ τὰ ἄνωθεν τριάντα ἀσιλάνια.

Γεωργάκης Καρκάκης μαρτυρεῖ ὡς ἄνωθεν, Νικόλαος Κοτάκης μαρτυρῶ, Τζάνες Παρόδος μαρτυρῶ, Νικόλαος Σουμαρίπας στέργω μὲ τὴν εὐχὴ μου, Γιαννάκης Κουτέλης στέργω μὲ τὴν εὐχὴ μου, Νικόλαος Κονδύλης ἔγραφα καὶ μαρτυρῶ.

Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ ὑποσχετικοῦ ἡμῶν γράμματος δὴ, λον γίνεται: ὅτι ἐσυνάχθησαν ἔμπροσθεν ἡμῶν³⁾ ἅπαντες οἱ ἐν τῷ Κά-

1) Τὰ *Μποτόνια* (ἐκ τοῦ ἰταλ. bottone) ἦσαν κόμβοι ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ, παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς τοῦ κομβολογίου, διάκενοι καὶ διάρητοι, συνδεθεμένοι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποτελοῦντες περιδέραιον. Τὰ περιδέραια ταῦτα εἶναι σημεῖον σπάνια. Τὸ σχῆμα τῶν κόμβων ἦτο συνήθως ῥομβοειδές.

2) Εἰς μεταγενέστερον προικοσύμφωνον (1774 Ἀπριλίου 27) ἡ συνθήκη αὕτη διατυπώσεται ὡς ἑξῆς: «Τάξει δὲ καὶ ὁ μέλλων στερωνοθεῖναι τῆς νύφης διὰ πρὸ γάμου δωρεάν ἀσιλάνια σαράντα· καὶ εἰ μὲν καὶ ἤθελε συμβῆ θάνατος ἢ στοῦ ἓνα μέρος ἢ τοῦ ἄλλο, ὅπου ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ δώσῃ! μὲ δίχως κληρονομον καὶ ἤθελεν ἀποθάνουσαν ὀλοὶ τους, νὰ μὴ ἔχη ἄλλο τι νὰ λαβαῖν ἢ νύφη μόνε τὴν πρὸ γάμου δωρεάν καὶ ὁ γαμπρὸς τὴν κρεββατοστρώσι, καὶ τὰ ἐπίλοιπα νὰ στρέφονται εἰς τοὺς προθύμους κατὰ τὴν συνθήκειαν τοῦ τόπου μας».

3) Τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἄνδρου Ἰωάννου τοῦ ἐξ Αἰγίνης ἱεράρχου λογίου καὶ τῶν κλητῶν ζηλωτοῦ, τελευτήσαντος τῇ 25 Νοεμβρίου 1774. Βλ. *Ἐφημερ. Π. Πασχάλη*. Ἡ Ἐκκλησίαι τῆς Ἄνδρου διὰ μέσου τῶν Αἰσάνων καὶ Ἀντιγραφῆς χρονολογικῆ τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀρχαιογραφικῶν ἐν Ἄνδρῳ ἀπὸ Ζωΐλου

στρωπραγμαευστί, και εξουφώνησαν, ότι κατὰ τὴν παλαιὰν συνθήκαι τοῦ τόπου, ἔτι πρᾶγμα ἤθελεν ἔλθει εἰς το Κάστρον μὲ κατκι. να μὴ ἤμπορῆ κανέναν ἀπὸ τοὺς πρᾶγματεῦς; να ἀγοράζῃ πρᾶγμα διὰ το εργασιήριόν του εὐθύς, ἀλλὰ τρεῖς ἡμέρας, ἀπ' οὗ κοπῆ, το παζάρι του. να φωνίζου ὁ κόσμος μὲ κάθε λογῆς ἐλευθερίαν και μετα τὰς τρεῖς ἡμέρας, ἕως πρᾶγμα ἤθελε μείνει, ὑποσχέθησαν να πέρνῃ, κάθε ἔργαστήρι: ἕσον τοῦ ἐγγίξει, χωρὶς να ἤμπορῆ κανένα ἔργαστήρι να πέρνῃ παραπάνω ἀπὸ το ἄλλο: ἐψήφισαν δὲ μὲ γνώμην κοινὴν εἶλοι οἱ πρᾶγματεῦται και ἐπιστάτες, ἤγουν παζάρ πασίδες, διὰ να παζαρεύου το πρᾶγμα ὅπου ἤθελεν ἀγοράσει διὰ τὰ ἔργαστήρια εἶλα, και να τὸ μοιράζου ἴσα πρὸς ἴσα εἰς αὐτά, τὸν τιμιώτατον σιῶρ Τωμαζῶν Καίρη, και τὸν τιμιώτατον σιῶρ Ἀνδρέαν Ντελλαγραμμάτικαν, και τὸν τιμιώτατον σιῶρ Λευθέρην Καρυστινόν, διὰ ἕνα ἐλέκληρον χρόνον. Ὅθεν εἰς ἀσφάλειαν παντοτεινὴν ἔγινε και τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον και ἰσοχειρῶς τους. Πρὸς τοῦτοις ἔποιος ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς ἐπιστάτας και παζάρ πασίδες ἤθελε κάμει καμμίαν δολιότητα εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιστάσιν, διὰ να ζημιώσῃ τοὺς ἄλλους, ἔ τιοῦτος, ὡς ἄδικος, εἰη ἀφωρισμένος και ἀσυγχώρητος, και μετὰ θάνατον αὐτοῦ. 1771, Νοεμβρίου 27.

Νικόλαος Μπίστης ὑπόσχομαι, Χρυσῆς Καμπανάκης ὑπόσχομαι, Ἰωάννης Σμυρναῖος ὑπόσχομαι, Δημητρός Καρκάκης ὑπόσχομαι, Λεονάρδος Καρκάκης ὑπόσχομαι, Ἀντώνιος Σπουρίδος ὑπόσχομαι, Πέτρος Παλαιολόγος ὑπόσχομαι, Νικολός Σουμαρίπας ὑπόσχομαι, Βασίλης Μπάλας ὑπόσχομαι, Τωμαζῶς Καίρης ὑπόσχομαι, Ἀνδρέας Τελαγραμμάτικας ὑπόσχομαι, Λευθέρης Καρυστινός ὑπόσχομαι, Μιχάλης Ζαρπῆς στέργω τὰ ἄνωθεν, Ἀντώνης Μητρινός ἤβαλα και ἤγραφα και ὑπόσχομαι, Λεονάρδος Μπίστης ὑπόσχομαι, Νικολός Λιγίζος ὑπόσχομαι, Μιχάλης Νέρης ὑπόσχομαι, Σταματέλος Κουτέλης ὑπόσχομαι, Μιχαήλης Ἐγγίτος ὑπόσχομαι.

† Ὁ Ἄνδρου Διονύσιος θεβαῖοι

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν συμφωνητικοῦ γράμματος δὴλον γίνεται ὅτι ἐπειδὴ πρὸ χρόνων ἦτον ἐνταῦθα συνθήβαι, και ἀποθανόντες ἀκλήρου αἰφνιδίως χωρὶς τινὸς δικητικῆς ἢ παραγγελίας διὰ τὰ ὑπάρχοντά του ἤρχοντο εἰς κληρονομίαν εἰς αὐτά και τὰ ἀπ' αὐταδέλφου γνήσια ἀνίψια τοῦ ἀποθανόντος ἐκείνου ἀκλήρου, φέροντα πρόσωπον τοῦ προαποθανόντος πατρός των, και ἐπίσης ἐκληρονομοῦσαν τὰ τοῦ ἀκλήρου ἀποθανόντος θεῖου των μὲ τοὺς θεῖους, ἢ θείας των, ὅπου ἐζούσαν: εἶτα πρὸ ὀλίγου ἐπικρατησῆς ἄλλης συνθηβας, ἐκληρονομοῦσαν τοὺς ἀπο-

θανόντας άκλήρους συγγενείς οι ζώντες μονον γνήσιοι αύτάδελφοί τους, τὰ δὲ ἑπ' αύταδέλφω άνήψια τους έμεναν άμέτοχα από την άπολειφθείσα περιουσίαν του θείου τους. "Όθεν παντες ήμεεις μήν ύστες εις τοϋτο ευχαριστημένοι τὸ νὰ μένωσι τὰ παιδία μας, ύστερημένα και άμέτοχα της νομίμου αύτης, αληθρονομίας μας, ήτοι τοϋ άνακληρονομίου μας, διὰ τὸν προσκαταλαβόντα ήμῶν θάνατον. συμδουλευθέντες περι τοϋτου πολλάκις εϋρομεν εϋλογόν τὸ νὰ σήζεται και νὰ φυλάττεται ή άρχαία τοπική ήμῶν συήθεια άμετάθετος και άμετάστρεπτος, ήτοι νὰ συνκληρονομοϋν επίσης τὰ άνήψια με τοϋς ζώντας θείους των τοϋς άποθανόντας άκλήρους συγγενείς των τοϋτο λοιπόν έκρίθη παρ ήμῶν εϋλογον, και γνώμη κοινή άποφασίζομεν νὰ έχῃ το αύρος και την ίσυν εις αύθνα τὸν άπαντα ως δίκαιον και κατα τὸν χριστιανικόν ροιτμό νόμιμον. Ήπειν εις ένδειξιν της καινης ήμῶν αποφάσεως, έγένετο το παρον καταστρωθών και εν τῷ έρωφ της εκκλησίας ήμῶν κώδικι, και κυρωθὲν ήμετέρως υπογραφῆς.

1796 Μαΐου 12.

Νικόλαος Κοτάκης
 Μιχαήλ Δορέντζου Καίρη
 Σταματέλος Μπισίτης
 Νικόλαος Πέτρου Καίρη
 Τζάνης Δαπόντης
 Μιχάλης Καίρης.
 Νικόλαος Αθαλάσιος.
 Μιχαήλ Καμπάης
 Γεώργιος Ντελαγραμμάτινας
 Δημήτριος Καμπάνης
 Ίωάννης Κοτάκης
 Αντώνιος Σπυριδός
 Δορέντζος Πολέμης

Αντώνιος Καμπάνης
 Νικόλαος Καμπάνης
 Ίωάννης Καμπανακης
 Νικόλαος Μπισίτης
 Γάσπαρης Ντελαγραμμάτινας
 Ίωάννης Δάσκαρη Καίρη
 Δορέντζος Καίρης
 Διονάργος Μπισίτης
 Δημήτριος Μπισίτης
 Σταματέλος Ντελαγραμμάτινας
 Διονάργος Δάσκαρη Κνίρης
 Βασίλειος Καίρης
 Διονάργος Ροϊδης

Κατά παλαιάν συνήθειαν της Άνδρου έγράφετο εις τὰ προικοσύμφωνα νὰ καρποτρῶγουν οι γονεεις τὸ ήμισυ των καρπῶν, οστινες παρήγοντο εκ των καρποφόρων άκινήτων κτημάτων, τὰ όποια έκποιούζον εις τὰ τέκνα των.

Εστο δὲλλον Πίνετι εις τὸ τραπέζι της δάπνηςις τοϋ γιανούλι, έμισιῶν χαλκοματιέ χαρήζη ή πάπους του ό Ίωκς: τοϋ ένγκόνου του Γιανούλη μίαν ρήζα σικάμνο στο χωριό στοϋ κάρλου και ήλη μιά στο ξερόκαπο στιν γκατικία στιν Άκρι τοϋ περιδελισοϋ μερχιτ στοϋ γεόργγη Αθινάσι παπούσι: χαρίζει και ή παπούς του ό δίμας Ίων: μπόθου τὸ σικάμνο στομίλο τοϋ λαζάρου κοντὰ τεκίνο όποϋ ήχεν προτοϋ χάρισμα και νὰ τὰ έχῃ με τιν εύχή του: και οδτος υπογράφου και μάρτυρες: 1819 σεπτεμβρίου: 8.

παπᾶ ἰων: μαμάης:

θεόδωρος: κατήρης μαρτυρῶ: --

Γιαννοῦλης: ἐπίτροπος καὶ πάντοτε τοῦ βιθέντος Γιαννοῦλη μαρτυρῶ: --

ἔτι, χαρίζεται καὶ ἡ βαβὰ του ἡ κατεργήνα ἕνα σικάμινο στογαυριῶ στοῦ κάουλου καὶ ἕνα σικάμινο στοῦ λεονταρι: τὸ καλλίτερο: καὶ εὖτος ὑπογράφουν καὶ μ'άρτυρες:

παπᾶ ἰων: μαμάης:

θεόδωρος: κατήρης μαρτυρῶ: --

Γιαννοῦλης: ἐπίτροπος μαρτυρῶ: --

1737. Με τὸ παρὸν γράμμα ἐμολογᾶ ἡ Κατερίνα γυνὴ τοῦ Δημήτρη Ἀνίστη, πῶς ἔλαβεν ἀπὸ τὸν κύρ Νικολὸ Κωνσταντάχι, σὲ τόκο μετρητὰ θαναικτὰ βεάλια δέκα ¹⁾, ἤτοι ἄσπρα χίλια ²⁾. Διὰ τὰ ἑποια ὑ-

1 Το βεάλι ἢ βιάλι (πληθ. βιάλια) ἦτο τὸ ἰσπανικὸν ἀργυροῦν τάλληρον Φιλίππου τοῦ Δ' (1621-1665), ὅπερ οἱ μὲν Γάλλοι ὀνόμαζον Real de 8 ἢ Piastre vieille de Mexique, οἱ δὲ γερμανοὶ Piaster zu 8 Realen ἰσπανιστὶ ἐλέγγοτο pezza da otto reali. Τὸ ὄνομά του ἐσηματίσθη ἐκ τοῦ ἰσπανικοῦ βεγιαλ (ital. reale). Ἐταυτίσθη δὲ τὸ βεάλι πρὸς τὸ τουρκικὸν γρόσιον, ἔχον τὴν ἴδιαν περίπου πρὸς αὐτὸ ἀξίαν.

2) Ἄσπρα ἀνομιάσθησαν κατὰ πρῶτον τὰ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Τραπεζούντης κοτάντα ἀργυρᾶ νομίσματα, αἵτινα ὡς ἐκ τῆς δεσποζούσης δυναστείας τῶν Κομνηνῶν ἐπεκλήθησαν καὶ ἄσπρα κομνηνάτα. Ἀκολουθῶσι τὴν ὄνομασίαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ ἐν Βυζαντίῳ, παρὰ τὸν ὁποίων παρέλαβον αὐτὴν οἱ τουρκοὶ. Ἀπέβη δὲ πρὸς τοὺς τουρκοὺς τὸ ἄσπρον τὸ ἐλάχιστον τοῦ νομισματικοῦ αὐτῶν συστήματος κερμάτιον, ἰδανικὸν σήμερον ὑποβάν. ἀντιστοιχοῦν δὲ πρὸς τὸ 1/12¹ τοῦ γροσίου ἢ τὸ 1/10, τοῦ παρᾶ. Ἐν μεταγενετέροις χρόνοις τὸ ἄσπρον ἀπετέλει τὸ 1/10 τοῦ γροσίου ἕνεκα ὁμοῦ τῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πικυλαύσεως ἀξίας τοῦ γροσίου εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ ἐπικριβῶς ἡ ἀξία του ἄσπρου. Ἔστιν ὅτε μάλιστα δυναίμεθα νὰ ἐκλάβωμεν τὸ ἄσπρον ἀντὶ γροσίου. Εἰδικώτερον τὸ ἄσπρον τῷ 1604 ἐτιμάτο φέλλας (μπακήρια) δεκαεξί. Τρία ἄσπρα ἀπετέλουν ἕνα παρᾶ, δέκα παράδες ἀπετέλουν ἕνα βονπιῶν, τριάκοντα παράδες μίαν ζολέταν, τεσσαράκοντα παράδες ἕν γρόσιον. Κατὰ δὲ τὸν Μανουὴλ Γεδεων, 1775 ἄσπρα ἀνυλογοῖσι πρὸς 120 σημερινὰ χρυσὰ φράγκα, 480 δὲ ἄσπρα πρὸς 30 περίπου φράγκα κατ' ἄλλον δ' ὑπολογισμὸν τοῦ ἴδιου 150 ἄσπρα ἀναλογοῦσι πρὸς 1 περίπου φιορίνια καὶ ἑπὶ πλέον ἢ πρὸς 11 περίπου φράγκα τῆς σήμερον. Ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπὸ τοῦ 18¹ ἰδίως αἰθίως ἀρξάμενην ἐκπτώσει τῆς ἀξίας τῶν τουρκικῶν νομισμάτων τὸ ἄσπρον ἠδύνατο νὰ ἐπολυγισθῇ ὡς, ἔχον ἀξίαν ἡμίσεως λεπτῷ ἑλληνικοῦ, ὅχι βέβαια τοῖς σημερινῷ.

Περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς λέξεως ἄσπρον οἱ ἐτυμολόγοι διχονομοῦσι. Τινὲς παράγουσι τὴν λέξιν ἀπὸ τοῦ asperi πυσιπι τῶν ρωμαίων. Ἀλλὰ παρὰ τοὺς λατῖνοις, τὸ asperi ἐσημαίνει τὸν τραχύν, καὶ asperos πυσιπιος ὀνόμαζον οἱ ρωμαῖοι τὰ καινούργη, τὰ νεοκομμένα νομίσματα, φύσει τραχύτερα τῶν παλαιῶν. Κατ' ἀκολουθίαν δύσκολον ν' ἀνεύρωμεν συγγένειαν μεταξὺ τοῦ βυζαντινοῦ νομισματος, λαίου κατὰ τὴν τέχνην, καὶ τοῦ τραχέος λατινικοῦ. Ὁ Κοραῆς φρονεῖ, ὅτι ἡ λέξις ἄσπρος εἶναι παραφθορὰ τοῦ ἀσπιλος, συγκεχυμένον εἰς ἄσπλος, τοῦ ὁποίου ἐτραπή ἔπειτα καὶ τὸ λ εἰς ρ, τροπῇ συνήθεσ τάτῃ εἰς

πέκειται ἡ ἄνωθεν Κατερίνα νὰ τὰ δώσει τὸν ἐρχόμενον Αὐγούστου ἐν-
 τυμένα τὰ δέκα ἔτεκα κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου μας ἐμπλή-
 ροντας τα καλά τῆς κινήτᾳ καὶ ἀκίνητᾳ ἕως τέλει· ξεπληρωμῆν τῶν
 ἄνωθεν ἀσπρῶν καὶ διὰ θεβαιωσιν τῆς ἀληθείας· ἔγινε τὸ παρὸν μὲ τὴν
 πογραφὴν ἀξιόπιστων μαρτύρων.

παπὰ Ἴων· Γιαμπάνης (1) μαρτυρῶ.

Γερώλυμος Κουϊρίτης μαρτυρῶ.

Διὰ τῆς παρούσης ἐτυμολογίας καὶ καθολικῆς ἀποδείξεως φανερόν·
 καὶ ὁμολογεῖ ἡ κερά Μοσχῶ γυνὴ τοῦ ποτὲ Μιχαὴλ Κατρη μαζί μὲ
 τὴν κόρη τῆς τὸ Μαρουλᾶκι καὶ μὲ τὸ γαμπρό τῆς τὸ Θεόδωρο Κατρη,
 πῶς ἐπῆρε καὶ ἐπερίλαθε ἀπὸ τὸν σιὸρ Νικολάκη τοῦ ποτὲ Ἀλεξάνδρου
 Κατρη μετρητὰ δανεικὰ ἀσιλιάνια πεντακόσια, λέγω νόμους ἄσ. 500,
 ἃ ἔποια ἄσπρα νὰ τρέχουν μὲ τὸ διαφέρον τους τὰ δέκα ἔνδεκα. ὁ-
 ρίζοντας ἀμανάτι τὸν κάμπο εἰς τὸ Ἀπασιανῶ εἰς χρόνους δύο, μὲ τοῦτο
 νὰ τὸν ἐκάνει ζᾶρτι ἀπὸ τὴν σήμερον, νὰ τρώγῃ τὴν ἡτράδα καὶ νὰ
 τὴν ἐκάνει καλὰ ἀπάνω εἰς το διαφορά, ὥστε νὰ τελειώνει ὁ θαντής')

ἐν τῇ ἑλληνικῇ λέξει. Μετὰ τοῦ Κοραῆ συμφωνεῖ καὶ ὁ Σπυριδων Ζαμπέλιος,
 ἐτυμολογῶν καὶ οὕτως τὴν λέξιν ἄσπρος ἐκ τοῦ ἄσπιλος, τούτεστι καθᾶρος,
 στυλπνός, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ λατινικοῦ candidus. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος Οἰκο-
 νόμος ὁ ἐξ Οἴκο νόμων, ὀρθότερον ἐμβατεύων εἰς τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως,
 παραγεῖ ταύτην ἐκ τοῦ ἄσφρος (= ἄφρος, ἄφρος, ἄφρος, φ — π = β — γ,
 ἀργός, ἀργίς, ἀργυρός, ἀργύριον). Προστίθει δ' ὁ Οἰκονόμος· «παρέλαθε δὲ
 τοῦτο καὶ ὁ παραφιμάζων Λατινισμός· «δηνᾶριον λευκόν, asprum»· Γλωσσᾶρ.»
 εἶπον καὶ οἱ γάλλοι un blanc (ἐν ἄσπρον)· καὶ οἱ τοῦρκοι ἐκ τοῦ ακ (λευκός)
 ἐπλασαν τὸν akhtzé — ἄσπρον (τὸ λεπτόν), καὶ ἄσπρα (τὰ ἀργύρια). Ὅθεν
 καὶ παροιμαζονται· «ak akhtzé cara gioundé», ἦτοι, «ἄσπρα, ἄσπρα εἰς
 μαύρην ἡμέραν». Ὑπῆρχε δὲ πρὸ τινων ἑναυτιῶν καὶ δύο λεπτῶν νόμισμα
 (1² τοῦ παρᾶ), τὸ συνήθως *διάρειο*· ὄχι ἐκ τοῦ *δεις* (δύο), ἀλλ' ἐκ τοῦ λατινι-
 κοῦ *Diarium* (ἡμερησίον ὄψωνιον), διότι ἐξαρκούσαν, ὡς φαίνεται, τὸ πάλι
 δύο λεπτὰ εἰς τὴν καθ' ἡμέραν ἀναγκαίαν ἐλάχιστον τροφήν· ὁθεν ἐν Θεσσαλίᾳ
 λέγεται καὶ *διάρειο* ἄρτος· ἐνὸς διαρίου νομίσματος». Ὁ Friedlander, ἀκολου-
 θῶν τὸν Οἰκονόμον, ὅστις ἔγραφε τῷ 1830, ἐμβατεύει ὀρθῶς εἰς τὴν ἐτυμολο-
 γίαν, συγγενεύσας, ὡς ὁ Οἰκονόμος, τὸ ἄσπρον νόμισμα πρὸς τὸ ἄσπρον
 χρώμα, καὶ τὴν ἐξηγήσιν δικαιολογήσας διὰ τοῦ ὀρθοῦ ἐπιχειρήματος καὶ τῆς
 οὐκ ἦετον ὀρθῆς παρτιτωρήσεως, ὅτι οὕτως οἱ βυζαντινοὶ ὀνόμασαν τὸ νόμισμα
 αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀργύρου, ἐξ οὗ τοῦτου κατεσκευάζετο, διότι ὁ ἀργυρὸς προδήλως
 εἶνε λευκός, ἢ κατὰ τὴν βυζαντινὴν καὶ τὴν νεωτάτην ἡμῶν ἑκφρασίαν *ἄσπρος*.
 Τὸν αὐτὸν τρόπον μεταχειρισθέντες καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἡμῶν πρόγονοι ὀνόμασαν
 τὰ χρήματα ἐν γένει ἀργύρια, ἐκ τοῦ ἀργυρὸς καὶ τοῦ ἀργός, τούτεστι λευκός.
 Σημειωτέον ὅτι καὶ οἱ γεωρανοὶ κατὰ τὸν μεσαίωνα ὀνόμασαν album μικρὸν τι
 νόμισμα ἀργυροῦν. Τὸ *ἄσπρον* ἐλέγετο καὶ *λευκόν*. Βλ. *Δημητρίου Π. Πα-*
σχάλη, Νομίσματα καὶ τιμὴ προϊόντων κατὰ διαφόρους ἐποχάς, μετὰ τῶν σχε-
 τικῶν παραπομπῶν. Ἀνέκδοτον.

1) Βαθτής, λέξις τουρκικὴ, περιπεσοῦσα ἀπὸ πολλοῦ εἰς ἀχρησίαν καὶ δη-
 λουσα τὴν ὑπόσχεσιν καὶ κυρίως τὴν προθυμίαν· καὶ παρᾶσσαντος ὁ διορισμέ-

τῶν δύο χρόνῳ. Ἐποῦ θέλει λάβει τὰ ἕσπρα του· καὶ ἂν δὲν λάβῃ, τα ἕσπρα του, νὰ εἶνα τὸ πᾶνγμα τέλειο ἔδικόν του· ἔθεν καὶ διὰ τὸ βέβαιον τῆς ἀληθείας ἔγινε τὸ παρὸν ὑπογεγραμμένον μὲ ἀξιοπίστους μάρτυρας. 1746

Λεονάρδος Λάσκαρι, Καίτη, μαρτυρῶ, Θεόδωρος Καίτης ἐλάβαμε τὰ ἀνωθεν καὶ ὑπόσχομαι.

Ὁ ἄνδρου Διονύσιου, ἐπιβεβαίωσι.

Διὰ τοῦ παρόντος συμφωνητικοῦ γράμματος ὁρῶν γίνεται. ἔτι μετὰ νὰ ἐφαρμώθῃ, καὶ νὰ ἐμαρτυρήθῃ, ἡ διαθήκη, τοῦ Γεωργίου Μαρμάν, πῶς ὑπεγράφη, μετὰ τὸν θάνατόν του, καὶ γκαὶ ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τῆς διαθήκης ἐγεννήθησαν δύο τοῦ παιδιᾶ, ἡ Δεσποινούλα καὶ Σοφία ὀνόματι. δὲν ἐπίστη, τελείως ἡ διαθήκη, αὐτῆς διὰ τοῦτο καὶ ἐκρίθη εὐλογον νὰ μοιρασθοῦν ἑλα τοῦ μακαρίτη, Γεωργίου τὰ πράγματα εἰς τρεῖς μερίδια, καὶ τὰ μὲν ἄρσενικα νὰ λαβῶσι τα δύο μερίδια κατα τῆς συνήθειαν τοῦ χωρίου, τὰ δὲ θηλυκὰ νὰ λάβῶσι τὸ ἕνα μερίδιον· ἐσυμφώνησαν ἔπειτα ἀνεμεταξύ τους ὁ Δημήτριος, ὁ Μαρῖνος καὶ ὁ Τζάνης καὶ ἐμύρασαν μόνον τὸ περιβόλιον τοῦ Τζάνε εἰς τὴν κατοικίαν εὐρισκόμενον εἰς τὴν Φελόν, καὶ ἔλαθον ἀπὸ αὐτοῦ τὸ περιβόλι ὁ μὲν Δημήτριος διὰ τὸ μεριδικόν του πέντε βίβλαις λάβει μετὰ τὴν γῆν τους καὶ τὰ πάντα γρόσια ἀπὸ τὸν Τζάνε, ἔλαβε δὲ καὶ ὁ Μαρῖνος εἰς τὸ μεριδικόν του τὸ τρίτον τοῦ αὐτοῦ περιβολίου ὡς εὐρίσκειται οὐδένδρον καὶ τὸ ἐσυνόρισαν οἱ γέροντες τοῦ χωρίου τὰ δὲ λοιπὰ σπίτια, πράγματα ζωντανά, συρμαὶ καὶ εἰ τι ἄλλο κινητὸν καὶ ἀκίνητον πρᾶγμα πατρικόν τους, τὰ ἔφησαν, καθῶς διαλαμβάνει ἡ πατρικὴ τοῦ ἀπιαστος διαθήκη, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἑτέρου ἀδελφοῦ των Τζάνε, διὰ νὰ δώσῃ καὶ τῆς ἀδελφῆς του Δεσποινούλας τὸ μεριδικόν της, καθῶς τὸ ἔλαβε καὶ ἡ Σοφία ἀπὸ τὴν Ἑλένην, ἡ ἑποῖα ἦτον ἀμοιραστος, μετὰ τὸ νὰ ἐγεννήθῃ ὕστερα ἀπὸ αὐτὴν τὴν διαθήκην· τὸ δὲ μερίδιον τῆς Ἑλένης, ὅπου ἀπέθανε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός των, τὸ ἔφησαν τῆς Σοφίας τῆς ἀδελφῆς των, μετὰ τὸ νὰ ἦτον καὶ αὐτὴ ἀμοιραστος ἀπὸ τὸν μακαρίτην πατέρα της· οὕτως ἠθέλησαν καὶ ἐξισάσθησαν ἀνάμεσόν τους ὁ Δημήτριος, ὁ Μαρῖνος καὶ ὁ Τζάνης· διὸ εἰς ἐνδειξιν καὶ βεβαίωσιν τῆς συμφωνίας καὶ τοῦ ἐξισασμοῦ των ἔγινε τὸ παρὸν γράμμα καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τοῦ Τζάνε Γεώργη Μαρμάν, ὑπογραφὴν παρὰ τῶν κάτωθεν ἀξιόπιστων μαρτύρων.

νος βαντές, τότενε; νὰ γροικᾶ νὰ τρέχη τὸ δειφόρο· ἦτοι μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ταχθείσης προσθεσίας νὰ ἀρχίσῃ νὰ τρέχη ὁ τόκος. Ἄπαντᾶ καὶ ἐν πληθ. ἀριθμῷ ἐν τῇ ἐνοσίᾳ τῆς ἀναβολῆς, ὡς εἰς τὸ γνωστὸν ἄσμα: «Κι' ὄλο βαντέδες, αὐοὶ κίνε βδομάδα σὲ βδομάδα».

ΕΙΣΗΓΗΤΗΡΙΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1924 *

ΥΠΟ ΑΛΕΞ. Ν. ΔΙΟΜΗΔΟΥΣ

Κύριοι Μέτοχοι,

Τὸ λήξαν ἔτος ὑπῆρξεν ἔτος σχετικῆς οἰκονομικῆς ὀμολότητος. Οἱ κλυδωνισμοὶ ὑπῆρξαν ἐλιγώτερον σφοδροὶ ἢ κατὰ τὸ παρελθόν. Εἰς αὐτὸ δὲ καὶ τὸ νόμισμα ἡμῶν ἔδωκε δείγματα μεζονος ἀντιστάσεως. Διατηρήσαν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους ἀξίαν σχετικῶς μὴ κυμαινομένην. Ἡ ὀμολότης αὕτη ἐπροκάλει πεποιθήσιν ἐπὶ τὸ μέλλον καὶ ἐμπιστοσύνην τα στοιχεῖα δὲ ταῦτα, ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ὤθησαν τὴν χώραν πρὸς ἔντασιν ἐργασίας εἰς ἕλους τοῦ κλάδου τῆς παραγωγικῆς δράσεως. Εἰκόνα πρὸς τὴν τούτου δίδει αὕτη ἡ κλίσις τῶν ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς.

Κυκλοφορία

Ὅτι διακρίνει τὸ ἔτος 1924 εἶναι ἡ κατὰ τὴν διαρροὴν αὐτοῦ μὴ προσφυγὴ εἰς ἀβῆσιν τῆς κυκλοφορίας πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Δημοσίου Ταμείου. Τὰ ἔρια κατῆλθον μάλιστα. Διότι ἐγένετο τακτικὴ ἀπόσβεσις 128,500,000 δραχμῶν, συμφῶνως πρὸς τοὺς σχετικοὺς νόμους. Οὕτω τὸ ἀνώτατον ἔριον κυκλοφορίας διὰ λογαριασμόν τῆς Τραπεζῆς ἦτο:

τῷ 1923	δρ.	3,523.405,000
» 1924	»	3,394.905,000
		128.500.000
ἧτοι διαφορὰ ἐπὶ ἑλαττον τῷ 1924	δρ.	128.500.000

Ἡ ἔλη εἰκὼν τῆς κυκλοφορίας ἡμῶν συγκρινομένη, πρὸς τὴν τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἔχει ὡς ἀκολουθεῖ:

*) Ἐν ὀνόματι τοῦ Γενικοῦ συμβουλίου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ὁ διοικητὴς αὐτῆς Ἀ. Ν. Διομήδης εισηγήθη τὴν ἀνωτέρω ἐκθεσιν — ἀποδίδουσαν σχεδὸν τὴν ὅλην οἰκονομικὴν καὶ πιστὴν τῆς χώρας κατὰ τὸ ὑπόλογον ἔτος 1924— πρὸς τὴν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν μετοχῶν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 30. Μαρτίου 1925.

1798 Νοεμβρίου 15. καὶ πρὸς τούτοις εἰ μὲν καὶ τύχη θάνατος τῆς Δεσπινούλας, νὰ κληρονομηθῇ ὁ Τζάνης.

Γεώργιος Κονδύλης, Μιχάλης Καίρης, Πέτρος Καίρης.

Ἐνδοξώτατε καὶ μεγαλοπρεπέστατε Ἀξιζέφεντι, Σουλτάν Τζαχγιασι τῆς Ὑψηλοτάτης κυρίας ἡμῶν Σίχ Σουλτάνας, Τὴν ἐνδοξότητά σου δουλικῶς προσκυνούμε καὶ φιλούμε τὰ ἴχνη τὸν ἐνδόξο σου κοβὸν καὶ παρακαλοῦμε τὸν ἀπειροβίναμον Θεὸν νὰ αὐξάνει: τὸ δουβλέτι, σου καὶ νασάναδισβάξει: ἀπὸ δόξα εἰς δόξαν καὶ ἀπὸ τιμὴν εἰς τιμὴν ἀμὴν. Ἐὖ ἔτηρον τοῦ παρόντος: μὰ εἶναι πρότον μὲν νὰ σὲ προσκινίσωμεν, καὶ δευτέρον νὰ σοῦ φανερώσωμε ἐλε κρινὸς ἐκαιτόνου ὅτι, μὰς ἦπεν ὁ Κοτζάμπασης Σταματέλος Μπίσης πρὸς τὸν ἔστιλε: ἕνα μπουγιουρντι ἡ ἐνδοξότητά σου νὰ προτάξῃ τὸν Ἀλέξανδρο Καμπάνη, νὰ λάβῃ διὰ μία ὁμολογία ὅπου τὸν χρεωστῇ ὁ Νικολῆς Μίλας κεφάλειον τῆς ὁμολογίας γρόσια: 215: καὶ νὰ λάβῃ μόνον τὸ κεφάλειον τῆς ὁμολογίας καὶ ὄχι τὸ διάφορον, ἔμωσ ἔμωσ ἐκράξαμε τὸν ἄνοθεν Ἀλέξανδρο Καμπάνη, καὶ εἰξαμε τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ὅπου ἐγένη αὐτὴ ἡ ὁμολογία καὶ εἰναι σωστὴ εἰς λογαριαμοὺς του, καὶ εἶναι ζημιωμένος ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ διεφρεμένος ὁ ἄνοθεν Νικολῆς καὶ αὐτὴ ἡ ὁμολογία εἰναι ἔτορα χρόνους ἕκτὸ ὅπου ἔχρεόσται ὁ ἄνοθεν Ἀλέξανδρος ἀλονοῦ καὶ ἔδωσε τὴν ὁμολογία αὐτὴν εἰς τὸ χρέος του, καὶ ἐπέρασεν αὐτὴ ἡ ὁμολογία ἔτορα προσόπατα τρία: ἔμωσ προσκυνούμε τὴν ἐνδοξότητά σου εἰς τὰς ἡμέρας σου νὰ μὴν ἤθελε χαλαστῇ ἡ τοπικὴ μας συνήθεια ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἀνιπόφερτο εἰς ἔλόγου μας ὅπως καὶ εἶναι γνωστὸ εἰς τὴν ἐνδοξότητά σου. ἔπου ἔχομε νὰ λαθαίνεμα ἡ καὶ νὰ χρεωστοῦμε πλερόνομε κατὰ τὴν ὁμολογία μας, πῶσ ἔτορα θὰ δεχτοῦμε νὰ χαλαστοῦν εἰ ὁμολογίας μας καὶ νὰ λάβῃ ὁ ἄνοθεν Ἀλέξανδρος μόνον τὸ κεφάλειον καὶ ὄχι διάφορον οὕτω προσκυνούμε τὴν ἐνδοξότητά σου ὅπου νὰ μὴν πιστέβεις τέτιον παρομῖον ἀνθρώπον τὰ ὅτι σοῦ λένε, τὰ δὲ ἔτη τῆς ἐνδοξότητέ σου εἴσαν: πλίστα καὶ πανεβζέμονα.

1799: Δεκεμβρίου: 10:

(1) Ἐπροστώταις καὶ γέροντες τῆς νήσου Ἄνδρου

νικολῆος κοτάνης προσκυνιτὸς
 γεώργιος Κονδύλης προσκυνιτὸς
 μιχαὴλ λορέντζου Καίρι
 μιχαὴλ γεωργίου καίρι προσκυνιτὸς
 νηκόλαος ἀθανάσιος προσκυνιτὸς
 λεονάρδος καίρης προσκυνιτὸς
 Ἰωάν. Κοτάνης προσκυνιτὸς
 πέτρος καίρης προσκυνιτὸς
 γεωργίου ντελαγραμάτιας προσκυνιτὸς
 τζουάνης δαπόννης προσκυνιτὸς
 ἀντόνιος σπιρίδης προσκυνιτὸς
 νικολῆος ντελαγραμάτιας προσκυνιτὸς

μιχαὴλ: καμπάνης προσκυνιτὸς
 λεονάρδος καρκάκης προσκυνιτὸς
 λεονάρδος καμπάνης προσκυνιτὸς
 νικολῆος καμπάνης προσκυνιτὸς
 μιχαὴλ νικολάου Καίρι προσκυνιτὸς
 λεονάρδος δροῖδης προσκυνιτὸς
 λεονάρδος νήρη προσκυνιτὸς
 μιχαὴλς κοτάνης προσκυνιτὸς
 λεονάρδος λίσκαρη Καίρη προσκυνιτὸς
 γεώργιος ντελαγραμάτιας προσκυνιτὸς
 νικολῆος Καίρης προσκυνιτὸς

Μέρος τῶν νομικῶν τούτων ἐθίμων τῆς Ἐνδρου περιλήφθη ἐν τῇ ενεργηθείᾳ ἐπὶ τῇ Ἀντιστασιεῖας τοῦ Ὄθωνος ἐπιστήμῃ συναγωγῇ τῶν ἐλληνικῶν τοπικῶν συνθηθειῶν. 1) Ἄλλ' ἐν ταύτῃ δὲν ἀνεγράφησαν πάντα τὰ κανονίζοντα τὰς ἀστυκὰς τῶν Ἀνδρῶν σχέσεις ἔθιμα, ἕνια τῶν ἐποίων ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἶχον, ὡς εἶδομεν, διατυπωθῆ καὶ ἐγγράφως, κοινῇ τῶν κατοίκων τῆς νήσου συναίνεσει.

Κατ' ἀγαθὴν συγκυρίαν γενόμενοι κάτοχοι ἰκανῶν ἐγγράφων ἐκ τοῦ βυστυγῶς κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἐσθέντος Ἀρχαίου τῆς παλαιᾶς τῆς νήσου Ἐνδρου Δημογεροντίας, εὗρομεν μεταξὺ τούτων ἄλλων πολυτίμων ὅπως πηγῶν τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Ἐνδρου αὐτὰ ταῦτα τὰ ἀρχέτυπα τῶν ἐγγράφων. ἐν οἷς καθορίζονται κατὰ τὰ ἔκπαλαι ἐν τῇ νήσῳ κρατοῦντα ἔθιμα αἱ οἰκογενειακὰ, κληρονομικὰ, ἐμπορικὰ, ἀγροτικὰ καὶ καθ' ἕλου ἀστυκὰ τῶν κατοίκων σχέσεις, ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ σαφηνείᾳ.

Προέστημεν δ' εἰς τὴν ἐκδοσὶν πάντων τούτων ὡς εἶχον ταῦτα ἐν τῇ πρωτοτύπῃ ἀπαρλλάκτως μετὰ καὶ τῶν κάτωθι αὐτῶν ὑπογραφῶν ἔπου ὑπῆρχον ταῖαυται, συνεχδῶσαντες καὶ ἕνια τῶν παλαιότερων σχετικῶν ἐγγράφων, τῶν κυρούτων τὰς περὶ ὧν πρόκειται συνθηθείας τῆς νήσου, ἅτινα καὶ ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως ἐξεταζόμενα τυγχάνουσιν οὐχὶ ἀμείρα πολλαπλοῦ ἐνδιαφέροντος.

Σημειώθειν δεῖ τὸ μετὰ χειρὸς φρόντισμα ὑπῆρχε συντεταγμένον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1916, παρέμενε δ' ἕκτοτε ἀνέκδοτον ἕνεκα τῶν πολλῶν τοῦ γράφοντος περισπασμῶν ἐκ τῆς ἐν ἐξαιρετικῶς ἀνωμάλοις καιροῖς δημοσίας ὑπηρεσίας του καὶ ἄλλων ἐκ τῶν ἀντιξῶν περιστάσεων παρεμβληθέντων κωλυμάτων.

Ἐν Ἐνδρῷ, Μαρτίου ἀρχομένου 1925.

1) Βλ. Georg Ludw. von Maurer, Das Griechische Volk in hōf fentlicher, kirchlicher und privatrechtlicher Beziehung von und nach dem Freiheitskampfe bis zum 31 Juli 1834, 1—3 Bde. Heidelberg, 1896. Ἐν τῇ πολυτίμῃ τούτῳ τριτόμῃ συγγράμματι ὁ Μάουερ ἐξετάζει λεπτομερῶς τὸν δημοσιὸν τῆς Ἑλλάδος βίον ἀπὸ τῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνων μέχρι τοῦ βουλίου τοῦ 1834. Πρὸβλ. Συλλογὴν τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνθηθειῶν ἐξ ἐπισήμων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἀπαντήσεων καὶ ἀποσπασμα τῆς περὶ συνθηθειῶν πραγματείας κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον τοῦ **Χρ. Φρεδ. Γλουκ.** Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ **Δ. Χρυσανθοπούλου**. Ἀθήνησι, 1857, σ. 5 ἢ 2 καὶ 98. — Τοπικὰ ἐν τῇ Αἰγαίῳ ἔθιμα, ἀφορῶντα τὸ γυναικεῖον φύλον [περὶ προικῶς καὶ κληρονομίας]. Ἐθιμα τῶν νήσων Ἐνδρου, Μυκόνου, Θήρας Σίνου, Νάξου, Σίφνου, Ἀμοργοῦ, Ἴου, περιόδ. «Ἡ Ἑλληνίς», ἔτ. Α' (1911), τεύχ. Δ', σ. 7. Εἰς τὰ τῶν νομικῶν ἐθίμων τῆς Ἐνδρου ἀναφερετὶ περὶ μὲν κληρονομίας, ὅτι «αἱ θυγατέρες κληρονομοῦσι τὴν μητρικὴν περιουσίαν, αἱ δὲ υἱοὶ τὴν πατρικὴν», περὶ δὲ προικῶς ὅτι «ἡ προικοθετεία δὲν ὑποχρεοῦται νὰ καταθέσῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τὴν προικὰ τῆς. ὅθεν οὐδὲ νὰ διαλείμῃ αὐτὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν». Τὰ σημειώματα ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν μὲν ἀνωμῶς ἐν τῇ «Ἑλληνίδι», ἐσιάλησαν ὁμῶς παρὰ τοῦ Κλωνῆς Στεφάνου, ἀμυσθέντος προδήλας ταῦτα ἐκ τῶν προμνημονευθειῶν πηγῶν, καίτοι δὲν γίνεταί περὶ τούτου μνεία τις, ὡς μὴ ἄφαιλε. — Περίοδ. «Ἑβδομάς», ἔτ. Γ' (1849) ἀριθ. 20

Μέρος τῶν νομικῶν τούτων ἐθίμων τῆς Ἄνδρου περιελήφθη ἐν τῇ ἐνεργηθείᾳ, ἐπὶ τῇ Ἀντιβασιλείᾳ τοῦ Ὄθωνος ἐπισήμῳ συναγωγῇ τῶν ἐλληνικῶν τοπικῶν συνηθειῶν. ἢ Ἄλλ' ἐν ταύτῃ δὲν ἀνεγράφησαν πάντα τὰ κανονίζοντα τὰς ἀστυκὰς τῶν Ἀνδρῶν σχέσεις ἐθίμα, ἔνια τῶν ἐπειῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἶχον, ὡς εἶδομεν, διατυπωθῆ, καὶ ἐγγράφως, κοινῇ τῶν κατοίκων τῆς νήσου συναινέσει.

Κατ' ἀγαθὴν συγκυρίαν γενόμενοι κάτοχοι ἰκανῶν ἐγγράφων ἐκ τοῦ δυστυχοῦς κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπωλεσθέντος Ἀρχείου τῆς παλαιᾶς τῆς νήσου Ἄνδρου Δημογεροντίας, εἶδρομεν μεταξύ τῶσων ἄλλων πολυτίμων ὡτικῶν πηγῶν τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Ἄνδρου αὐτὰ ταῦτα τὰ ἀρχέτυπα τῶν ἐγγράφων, ἐν οἷς καθορίζονται κατὰ τὰ ἔκπαλαι ἐν τῇ νήσῳ κρατοῦντα ἔθιμα αἱ οἰκογενειακῆ, κληρονομικῆ, ἐμπορικῆ, ἀγροτικῆ καὶ καθ' ἕλου ἀστυκαὶ τῶν κατοίκων σχέσεις, ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ καὶ σαφηνείᾳ.

Προέδωμεν δ' εἰς τὴν ἔκδοσιν πάντων τούτων ὡς εἶχον ταῦτα ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἀπαραλλάκτως μετὰ καὶ τῶν κάτωθι αὐτῶν ὑπογραφῶν ἐπεὶ ὑπῆρχον τοιαῦται, συνεχδῶσαντες καὶ ἔνια τῶν παλαιότερων σχετικῶν ἐγγράφων, τῶν κυρούντων τὰς περὶ ὧν πρόκειται συνθέσεως τῆς νήσου, αἵτινα καὶ ἀπὲ ἀλλῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενα τυγχάνουσιν οὐχὶ ἀμείρα πολλαπλοῦ ἐνδιαφέροντος.

Σημειωτέον ὅτι τὸ μετὰ χεῖρας φρόντισμα ὑπῆρχε συντεταγμένον ἀπὸ τοῦ ἔτους 1916, παρέμενε δ' ἔκτοτε ἀνέκδοτον ἕνεκα τῶν πολλαπλῶν τοῦ γράφοντος περισπωσῶν ἐκ τῆς ἐν ἐξαιρετικῶς ἀνωμάλοις καιροῖς δημοσίας ὑπηρεσίας του καὶ ἄλλων ἐκ τῶν ἀντιξῶν περιστάσεων παρεμβληθέντων κωλυμάτων.

Ἐν Ἄνδρῳ, Μαρτίου ἀρχομένου 1925.

1) Βλ. Georg Ludw. von Maurer, Das Griechische Volk in hōf fentlicher, kirchlicher und privatrechtlicher Beziehung von und nach dem Freiheitskampfe bis zum 31 Juli 1834, 1—3 Bde. Heidelberg, 1896. Ἐν τῷ πολυτίμῳ τούτῳ τριτόμῳ συγγράμματι ὁ Μάουρερ ἐξετάζει λεπτομερῶς τὸν δημόσιον τῆς Ἑλλάδος βίον ἀπὸ τῶν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως χρόνων μέχρι τοῦ ἰουλίου τοῦ 1834. Περὶ Συλλογῆν τοπικῶν τῆς Ἑλλάδος συνηθειῶν ἐξ ἐπισήμων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἀπαντήσεων καὶ ἀπόσπασμα τῆς περὶ συνηθειῶν πραγματείας κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον τοῦ Χρ. Φρεδ. Πλαύκ. Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ Δ. Χρυσανθοπούλου. Ἀθήνησι, 1855, σ. 5, 52 καὶ 98.—Τοπικὰ ἐν τῷ Αἰγαίῳ ἔθιμα, ἀφορῶντα τὸ γυναικεῖον φύλον. [περὶ προικὸς καὶ κληρονομίας]. Ἔθιμα τῶν νήσων Ἄνδρου, Μυκόνου, Θήρας, Σύρου, Νάξου, Σίφνου, Ἄμογγοῦ, Ἴου. περιόδ. «Ἡ Ἑλληνίς». ἔτ. Α' (1911), τευχ. Δ', σ. 7. Εἰς τὰ τῶν νομικῶν ἐθίμων τῆς Ἄνδρου ἀναφέρεται περὶ μὲν κληρονομίας, ὅτι «αἱ θυγατέρες κληρονομοῦσι τὴν μητρικὴν περιουσίαν, οἱ δὲ υἱοὶ τὴν πατρικὴν», περὶ δὲ προικὸς ὅτι «ἡ προικισθεῖσα δὲν ὑποχρεοῦται νὰ καταθέσῃ εἰς τὴν κληρονομίαν τὴν προικὰ τῆς, δδεν οὐδὲ νὰ διανείμῃ αὐτὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν». Τὰ σημειώματα ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν μὲν ἀνωνόμως ἐν τῇ «Ἑλληνίδι», ἐσιάλησαν ὅμως παρὰ τοῦ Κλωνὸς Στεφάνου, ἀρυσθέντος προοδήλως ταῦτα ἐκ τῶν προμηθημονευθειῶν πηγῶν, καίτοι δὲν γίνεται περὶ τούτου μνεία τις, ὡς μὴ ὄφειλε.—Περίοδ. «Ἐβδομάς», ἔτ. Γ' (1889), ἀριθ. 20.